

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2015-2018

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Martin Štec

Výchova dětí homoparentální rodinou

Praha 2018

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Marie Farková Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2015-2018

BACHELOR THESIS

Martin Štec

Raising children by a homoparental family

Prague 2018

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Marie Farková Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze 18.3.2018

Jméno autora .....

Poděkování

Děkuji vedoucí práce PhDr. Marii Farkové Ph.D. za věnovaný čas, odbornou pomoc a vedení mé bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce si klade za cíl blíže prozkoumat problematiku výchovy dětí rodinou stejnopohlavních homosexuálních partnerů. Práce je koncipována v teoretické rovině a její hlavní část bude zaměřena na psychologické hledisko výchovy dětí homosexuálními páry. Součástí práce bude také shrnutí stávajícího legislativního rámce možných forem výchovy dětí homosexuálními jedinci a páry v České republice a ve vybraných zemích světa.

Klíčová slova

Gender, homoparentalita, identita, kohabitace, partnerství, rodičovství, rodina, singles.

Annotation

The bachelor thesis aims at closer examination of raising children by the family of same-sex homosexual partners. The thesis is conceived in the theoretical level and its main part will be focused on the psychological aspect of raising children by homosexual couples. Part of this thesis will also summarize the existing legislative framework of possible forms of childcare for homosexual individuals and couples in the Czech Republic and in selected countries of the world.

Keywords

Gender, homoparentality, identity, cohabitation, partnership, parenthood, family, singles.

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	
1 RODINA A JEJÍ FUNKCE.....	10
1.1 Co je rodina	11
1.2 Funkce rodiny.....	13
1.3 Formy moderní rodiny	15
2 HOMOPARENTALITA A JEJÍ ASPEKTY.....	20
2.1 Homoparentální a homosexuální rodina	20
2.2 Rodičovství gayů a lesbiček.....	23
2.3 Cesty k rodičovství gayů a lesbiček	25
2.3.1 Biologické rodičovství.....	26
2.3.2 Sociální (nonbiologické) rodičovství.....	28
3 PRÁVNÍ STRÁNKY HOMOPARENTALITY V ČESKÉ REPUBLICĚ... 	31
4 HOMOPARENTALITA Z POHLEDU PSYCHOLOGIE A SOCIOLOGIE	35
4.1 Genderová identita.....	36
4.2 Sociální identita.....	39
4.3 Nahraditelnost mužského a ženského vzoru	41
5 VÝZKUMY V OBLASTI HOMOPARENTALITY	43
5.1 Vliv homoparentality na psychický vývoj dítěte.....	50
ZÁVĚR.....	52
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	54
SEZNAM ZKRATEK.....	60
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....	61

ÚVOD

V této bakalářské práci bych se rád věnoval problematice homoparentality v komplexním obecném pohledu. Otázka homoparentality úzce souvisí s postavením gayů a lesbiček v naší společnosti a jejich možnostmi založit rodinu a vychovávat děti. Ačkoli je naše společnost v poslední době mnohem tolerantnější vůči homosexuálům než dříve, mnoho lidí, zejména ze středních a starších věkových kategorií, si stále myslí, že homosexualita je onemocnění nebo odchylka od přirozenosti. Po roce 1989 sice došlo k velkému posunu v myšlení a chování lidí. O homosexualitě slycháváme častěji a s postupem času přestává být tento pojem tabu. Mnoho lidí má v kruhu svých přátel homosexuála, nebo alespoň o někom takovém ví. Gayové a lesbičky jsou dnes také mnohem otevřenější stran své sexuální orientace a páry stejného pohlaví mají již možnost v České republice svůj vztah legalizovat, což přispívá ke všeobecné osvětě společnosti.

Od devadesátých let 20. století byl v Parlamentu několikrát navržen zákon o registrovaném partnerství v různých formách, který byl nakonec přijat až v roce 2006. Tento zákon lze obecně považovat za pozitivní krok, protože podporuje práva partnerů stejných pohlaví a je významným krokem k jejich zrovnoprávnění. Problém se však objevuje tehdy, když dojde na možnost stejnopohlavních párů založit vlastní rodinu a vychovávat děti. Výchova dětí stejnopohlavními páry má stále mnoho oponentů, kteří to považují za hrozbu konzervativním hodnotám, zejména tradičním rodinám, a zdá se, že naše společnost zatím není na tuto změnu plně připravena. Přestože se na základě výzkumů veřejného mínění situace zlepšuje, existuje stále řada lidí, kteří mají obavy z možných negativních vlivů takové výchovy na zdravý a náležitý vývoj dětí, zejména v rovině psychosociální.

Mým cílem tedy bude zaměřit se na problematiku výchovy dětí v homoparentální rodině. Práce bude koncipována v teoretické rovině. Při jejím zpracování budu vycházet z odborné literatury a dostupných průzkumů, které se danou oblastí zabývají. Věřím, že použité zdroje pomohou zjistit, zda fakt, že jsou děti vychovány stejnopohlavním párem, má vliv na jejich psychický vývoj, či nějak ovlivňuje vývoj jejich sociálních

vztahů. Zmíním, jaké možnosti existují pro stejnopohlavní páry, které se nyní rozhodují nebo se v blízké budoucnosti budou rozhodovat vychovávat dítě v České republice a srovnám tyto možnosti s vybranými zeměmi Evropské unie a Spojenými státy americkými.

V zahraničí, jako jsou některé státy USA nebo země západní Evropy, se otázky homosexuality a homoparentality začaly v odborných kruzích řešit mnohem dříve než v ČR a v dalších postkomunistických státech. Naprostá většina výzkumů a studií z oblasti sociologie nebo psychologie, které tuto problematiku zkoumají, je tak dosud v drtivé míře záležitostí odborníků ze zahraničí. I tyto výzkumy budou v této práci zčásti představeny.

Dané téma jsem si zvolil jednak z toho důvodu, že se jedná o téma v České republice aktuální, málo prozkoumané, a proto také do jisté míry kontroverzní. Hlavním podnětem je však pro mne fakt, že spolu s partnerem budeme zanedlouho společně vychovávat vlastní děti. Věřím, že má práce bude přínosem pro všechny, kdo se o téma výchovy dětí v homoparentálních rodinách zajímají, přispěje k zpřehlednění stávajících možností pro vznik možná méně tradičních, přesto však plně funkčních rodin a zprostředkuje informace, které pomohou všem utvořit si názor, zda existují reálné důvody, proč by se společnost měla výchovy dětí v homoparentálních rodinách obávat.

TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA A JEJÍ FUNKCE

Z historického hlediska představuje rodina základní stavební jednotku každého státu. Prakticky každá historicky známá společnost měla nějakou formu příbuzensky definovaného společenství v podobě rodiny, popřípadě klanu nebo rodu. Moderní rodina se obvykle skládá z otce, matky a nedospělých dětí. Rodina od dávných dob existuje především proto, aby se lidé mohli přiměřeně starat o své děti. Rodina reprodukuje člověka nejen jako živého tvora, ale i zabezpečuje rovněž trvání kultury a společnosti. Rodina také spojuje generace, vytváří kontinuitu a zajišťuje solidaritu mezi nimi.¹

Pro dítě je rodina prvním společenským uspořádáním, do kterého se musí zařadit. Děti se díky tomu od svých rodičů mohou naučit dovednosti a získat schopnosti a návyky, a to nezávisle na svém pohlaví. Rodiče musí nejen mít čas na své děti, ale musí je rovněž podporovat, prokázat jim svou lásku a starat se o ně. Je obecně přijímanou zkušeností, že stabilní rodinné pozadí je pro vývoj dítěte nenahraditelné. Rodina je ovšem také důležitá instituce pro dospělé osobu. Mít trvalého partnera a mít děti patří mezi hlavní hodnoty lidského života. Pro dospělé jsou tyto hodnoty oporou sebehodnocení, pocitu smysluplnosti vlastního života, jakož i duševní pohody a zdraví. Partner a děti jsou pro dospělého člověka zrcadlem jeho chování, které mu umožňuje vnímat se realisticky. Dospělý jedinec prožívá s vývojem svých dětí odraz vlastního dětství, přičemž se může vyhnout některým chybám, které při jeho výchově učinili jeho vlastní rodiče. V neposlední řadě rodina dospělému rozšiřuje sociální pole, vzhledem k tomu, že díky příbuzným svého partnera nebo kontaktům dětí může přicházet do styku s dalšími lidmi, se kterými by se jinak nestřetl.²

---

¹ MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Vyd. 2. přeprac. a rozš. Praha: Sociologické nakladatelství 1999. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-76-1, s. 8

² MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Vyd. 2. přeprac. a rozš. Praha: Sociologické nakladatelství 1999. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-76-1, s. 9

1.1 Co je rodina

I s ohledem na téma této práce je užitečné pokusit se vymezit, co vlastně lze pod pojmem „rodina“ mínit. Předem je přitom nutno konstatovat, že takové vymezení není snadné a rozhodně se nelze setkat v literatuře s jednotným nebo alespoň ke konsensu směřujícím pojetím. Zejména starší odborná literatura má kromě toho sklon automaticky pracovat s definicí rodiny, jejímž základem je vztah muže a ženy.

Pokud mluvíme o tradiční rodině, musíme podle Horského a Seligové vzít v úvahu, že původní význam pojmu rodina byl v minulosti jiný.³ V tradiční společnosti nebyl pojem rodiny používán v dnešním smyslu. Můžeme se setkat s latinským pojmem "familia", ten však dnes nelze přeložit slovem "rodina". Měli bychom spíše chápat latinskou rodinu jako dům, domácnost nebo domácí hospodařící jednotku.

Pokud se budeme zabývat tím, kdo patřival do tradiční domácnosti, tak především lidé, kteří žili společně pod jednou střechou, kde také společně hospodařili. Byli to nejen lidé spříznění pokrevně (příbuzní), ale také např. otroci, sluhové, děvečky, tovaryši a čeledíni. Giddens k tomu dodává, že v tradiční společnosti byla nukleární rodina většinou začleněna do širších vztahů příbuznosti.⁴ Pokud žili v jedné domácnosti také jiní příbuzní, kromě rodičů a jejich dětí, mluvíme v tomto případě o tzv. rozšířené rodině.

Moderní rodinu nelze naproti tomu zcela jednoznačně definovat, protože se objevily nové formy a poznatky o pluralitě lidského „snubního“ a reprodukčního chování (např. v podobě nesezdaných soužití, homosexuálních soužití, nebo také ve formě homosexuálních párů s adoptovaným dítětem atd.).

Jako příklad relativně moderní sociologické definice rodiny z doby minulého režimu může posloužit definice Zicha a kol., která již přitom pozoruhodně nepředpokládá

---

³ HORSKÝ, Jan a Markéta PRAŽÁKOVÁ SELIGOVÁ. *Rodina našich předků*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Knižnice Dějin a současnosti. ISBN 80-7106-195-6, s. 17

⁴ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 9788072031245, s. 156

mužskou a ženskou roli v rodině.⁵ Podle této definice rodina představuje relativně samostatnou malou společenskou skupinu, mezi jejímiž členy jsou příbuzenské vazby. Z této skutečnosti plyne vysoce neformální povaha rodinných vztahů, která vede k jejich vysoké spontánnosti a emocionalitě. Rodina je také sociální institucí, která plní určité funkce, jejichž realizace směřuje k uspokojování zájmů a potřeb nejen jednotlivých příslušníků rodiny, ale i celé společnosti.

Ukázkou nejednotnosti názorů na vymezení rodiny může být další definice, tentokrát známého českého sociologa Možného.⁶ Podle něj je rodina příklad tzv. morfostatické instituce.⁷ „Představuje sociální zařízení, jehož základním účelem je vytvářet soukromý prostor pro reprodukci společnosti, stíněný proti vířícímu a nepřehlednému světu veřejnému. Chrání své členy, nemění svůj tvar, vnitřní uspořádání ani habitus a změny ve svém okolí vyrovnává.“

Podle Sociologického slovníku je rodina obecně původní a nejdůležitější společenská skupina a instituce, která představuje základní prvek sociální struktury a také základní ekonomickou jednotku. Jejími hlavními funkcemi jsou reprodukce trvání lidského biologického druhu a zajištění výchovy, resp. socializace potomstva, jakož i přenos kulturních vzorců chování a uchování kontinuity kulturního rozvoje.⁸ Naproti tomu Psychologický slovník definuje rodinu pouze jako společenskou skupinu, která je spojená manželstvím nebo jinými pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí.⁹

---

⁵ ZICH, František. *Co víte o současné sociologii: základní pojmy současné marxistické sociologie*. Praha: Horizont, 1979. Malá moderní encyklopedie (Horizont), s. 238

⁶ MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Vyd. 2., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Základy sociologie. ISBN 80-86429-05-9, s. 13

⁷ morfostatický – stálý, stabilní, či stabilizující

⁸ PETRUSEK a kol. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1., s. 940

⁹ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5, s. 512

1.2 Funkce rodiny

Rodina má jakožto základní jednotka společnosti své specifické a těžko nahraditelné funkce. Jsou to úkoly, které rodina naplňuje jak směrem k sobě, tak ve vztahu ke společnosti. Funkce rodiny se přitom v čase částečně mění a vyvíjí se v kontextu sociálních změn a transformace kulturních faktorů, které ovlivňují postavení rodiny ve společnosti a vztahy v rámci rodiny.

Podle Montousse a Renouarda plnila v tradiční společnosti rodina tři základní, v zásadě ekonomické funkce.¹⁰ První funkcí bylo zajistit převod dědictví. Tato funkce určovala budoucí ekonomické a sociální podmínky života dětí. Cílem každé generace přitom bylo zvýšit rodinné dědictví. Další funkcí byla produkční funkce. Dokud nevznikly velké průmyslové podniky a systém placené práce, takřka většina domácí produkce byla vytvářena v rámci rodin. Poslední základní ekonomickou funkcí představovala funkce spotřebitelská. Na rozdíl od předchozích dvou funkcí tato vlastnost se vznikem moderní společnosti nezmizela. Spotřeba zboží dlouhodobé potřeby a realizace volnočasových aktivit se stávají běžným cílem rodiny.

Podle Krause náleží mezi soudobé základní funkce rodiny:¹¹

- a) funkce biologické reprodukce;
- b) sociálně-ekonomická funkce;
- c) ochranná funkce;
- d) socializační a výchovná funkce;
- e) rekreační, relaxační, zábavná funkce;
- f) emoční funkce.

Ad a) *Funkce biologické reprodukce*

Je v zájmu stabilní společnosti, aby se narodil dostatek dětí, který by zaručil úspěšný rozvoj této společnosti. Důležitost této funkce je v čase podstatně nezměněna. V

---

¹⁰ MONTOUSSÉ, Marc a Gilles RENOARD. *Přehled sociologie*. Přeložil Kateřina DOHNALOVÁ, Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-976-3, s. 285

¹¹ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9, s. 81-83

posledních letech však vidíme pokles počtu dětí prakticky ve všech vyspělých zemích. Existují případy, kdy stále více partnerů plánuje pouze jedno dítě nebo vůbec žádné dítě. Ženy se také stávají matkami v pozdějším věku než předtím.

Ad b) Sociálně-ekonomická funkce

Rodina je zásadní součástí rozvoje hospodářského systému společnosti. Jeho členové jsou integrováni do produktivní a neproduktivní sféry při výkonu určité profese. Jsou také spotřebiteli, na kterých je trh velmi závislý.

Ad c) Ochranná funkce

Tato funkce má zajistit biologické, hygienické, zdravotní potřeby členů rodiny. Podle Marca Montousse a Renouarda je rodina také místem solidarity.¹² Zdá se, že je mezigenerační. Kdysi bývalo běžné, že rodiče poskytovali dítěti jídlo a přístřeší a děti tuto starost vrátili na stáří svým rodičům ve starobní péči. V současné době existují tři typy takové mezigenerační solidarity, konkrétně finanční pomoc, pomoc v domácnosti a takzvaná sociální pomoc.

Ad d) Socializační a výchovná funkce

Kraus také píše, že rodina učí své potomky přizpůsobení se životu, osvojit si základní společenské zvyklosti a chování.¹³ Hlavním procesem v rámci socializace zůstává příprava dětí a dospívajících osob na vstup do praktického života. Pro současnou dobu je ovšem typické také působení mladších generací na starší členy rodin. Vliv socializačního účinku dětí a mládeže na rodiče a prarodiče (např. při manipulaci s moderními komunikačními prostředky) roste.

Ad f) Rekreční, relaxační, zábavná funkce

Rodina by také měla pamatovat na tyto činnosti, které kromě relaxace členů mají vliv také na její soudržnost. Tyto funkce se přitom týkají všech členů rodiny. Jedná se

---

¹² MONTOUSSÉ, Marc a Gilles RENOARD. *Přehled sociologie*. Přeložil Kateřina DOHNALOVÁ, Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-976-3, s. 286

¹³ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9, s. 83

například o to, do jaké míry rodina tráví svůj čas pohromadě, zda a jak stráví společně svou dovolenou, co představuje jejich zájmy atd.

Ad e) Emoční funkce

Tato funkce rodiny je životně důležitá a nenahraditelná. Jen rodina může vytvořit nezbytné emocionální prostředí, pocit lásky, jistoty a bezpečnosti. Můžeme však pozorovat v čase změnu úrovně a kvality naplňování této funkce. Bohužel se v některých rodinách úroveň emočního zázemí zhoršuje. To může být způsobeno rozchody partnerů, jejich rozvodem nebo zaneprázdněnými rodiči. Pokud rodina řádně neposkytuje tuto funkci, je to nejvíce problematický nedostatek pro další vývoj dětí, ale i spokojenost samotných partnerů.

1.3 Formy moderní rodiny

V Evropě můžeme v posledních desetiletích vidět zajímavý vývoj rodinných forem. Od rozšířených modelů rodin v tradiční společnosti přes manželský či nukleární model (tj. převážně čtyřčlenná rodina) úplných a neúplných rodin moderní společnosti až k pluralitě postmoderních modelů soužití manželských či nemanželských heterosexuálních a homosexuálních partnerských svazků, bezdětných manželských párů, a naopak mnohodětných rodin.

Moderní manželství se podle obvyklých výkladů objevuje v 19. století. Manželství je tvořeno manželským párem a dětmi, jež vytvářejí rodinu, sevřenou vzájemnými blízkými vztahy a citovou vzájemností, uzavřenou před zbytkem světa. Podstatou přežití rodiny již není včlenění do komunity, ale spíše naopak odklonění se od ní, které se projevuje typicky odděleným bydlením a samostatně hospodařící domácností. Součástí tvorby moderní rodiny je tedy specializace domácího prostoru, prohlubování mateřského citu a citu pro dítě. Zároveň se mění vztahy mezi manžely. Typický pro moderní rodiny je i svobodný výběr partnerů.

Guráň tvrdí, že manželství v naší kultuře tvoří téměř synonymum slova rodina, je vnímáno jako automatická složka jejího utváření, a proto hodnotové preference manželství jako instituce jsou téměř identické s hodnocením rodiny.¹⁴

Pro postmoderní rodinu jsou typické některé změny tohoto již zavedeného modelu. Charakterizuje je posun od sňatečnosti ke kohabitaci, od preventivní antikoncepce k seberealizačnímu plození, od modelu dítěte v rodině k modelu páru v rodině a konečně rovněž od jedné manželské formy rodiny k jejím pluralistickým formám. V postmoderní společnosti se již neuznává, aby tato instituce ovládala soukromý život v rodině a v partnerském vztahu. Právě toto pojetí do značné míry osvobozuje jednotlivce od společenského tlaku. Zóny svobody jednotlivce se rozšiřují a zároveň hranice svobody jednoho je limitem pro svobodu druhého jedince.¹⁵

V současnosti převládá trend oddalování založení manželství a narození potomků. Zároveň díky prodlužování lidského věku vznikají trojgenerační, ale i čtyřgenerační rodiny. Prostřednictvím nich se učíme rodinnému chování. Primárním cílem rodiny v obvyklém pojetí není výkon, například ekonomický, ale uspokojování emocionálních potřeb členů rodiny.

V současnosti se mění podstata rodiny. Rodinná struktura se modifikuje a vznikají nové formy rodiny. Těmi nejdůležitějšími strukturálními formami současných rodin se budeme zabývat v následující části této kapitoly.

Kohabitace

V kohabituujícím svazku jde o soužití partnerů opačného pohlaví, při kterém žijí ve společné domácnosti bez uzavření manželství, přičemž určitá část z těchto rodin vychovává v kohabitaci i děti. Mladí svobodní lidé jsou ovšem nositeli tohoto způsobu partnerského soužití častěji ve formě, která je chápána jako předstupeň předcházející uzavření manželského svazku. Jejich cílem je spíše otestování partnera pro budoucí

---

¹⁴ GURÁŇ, P., et al. 1997. Tradičné versus moderné: Zmeny a život súčasných rodín. *Sociológia*, 1997, 29, s. 19

¹⁵ KRÁLOVÁ, Ľuba. Manželská rodina v západnej Európe a na východnom Slovensku. *Sociologický časopis*, 2001, 37 (4), s. 11

partnerské, resp. manželské soužití než definitivně společný partnerský život mimo manželství.

Motivací pro uzavření manželství u společně žijících partnerů bývá poměrně často těhotenství partnerky, resp. rozhodnutí obou partnerů o založení rodiny. Sňatek se nezřídka koná až po narození prvního dítěte a případné druhé dítě se přitom častěji rodí již v uzavřeném manželském svazku. Naopak jako trvalou alternativu vůči manželské instituci chápou kohabitaci převážně páry ve středním věku, které jsou složeny z rozvedených nebo ovdovělých partnerů. Tito lidé mají již zpravidla zkušenost s životem v manželství a z řady různých důvodů nemají zájem znovu do něj vstupovat.

Kohabitace, tedy soužití partnerů opačného pohlaví bez uzavření manželského svazku, však nejsou zcela novým jevem. V jisté omezené míře se vyskytovaly již v dávnější minulosti, ale pro konzervativní veřejné mínění, náboženské odmítání a z důvodu ekonomické nevýhodnosti ve srovnání s manželstvím nebyly příliš rozšířené. Zlom nastal v průběhu 60. let 20. století, u nás se situace začala ubírat podobným směrem z politických důvodů asi až o 20 let později po pádu komunistického režimu.¹⁶

Singles

Singles jako hromadný způsob života představují relativně nový sociální jev, který se ve společnosti ve větší míře projevuje až v posledních desetiletích. Samostatně žijící jedince – singles – můžeme charakterizovat jako sociální skupinu, ale zároveň i životní strategii. Tuto skupinu tvoří ženy a muži, kteří se již sice odpoutali od původní rodiny, ale nezaložili si svou vlastní. Nejsou už ani dětmi, ani adolescenty, ale k dospělosti jim chybí jeden tradiční znak – vlastní rodina. Singles zpravidla nemají stabilní partnerský vztah a svůj čas věnují většinou seberealizaci prostřednictvím práce a volnočasových aktivit.

Patří sem i mladí lidé, kteří se po krátkém manželství rozvedli a dále žijí single.¹⁷ V takovém případě se předpokládá, že nevychovávají děti. Mimo jiné sem můžeme zařadit

---

¹⁶ TYDLITÁTOVÁ, Gabriela. Pluralizácia rodinných foriem na Slovensku ako predmet demografickej analýzy v regionálnej optike. *Sociológia*. 2011, 43 (1), s. 28 - 56.

¹⁷ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-87-8, s. 198

i tzv. nedobrovolné singles, kteří setrvávají v této pozici z důvodu nemožnosti, či neúspěchu při navazování partnerských vztahů.

I přes současné rozšiřování tohoto sociálního jevu, bylo možné se s ním, byť v podstatně menším rozsahu, setkat i v minulosti. Stávalo se, že někteří lidé zůstávali trvale svobodní. Bylo jich však méně. Ženy většinou žily v domácnosti, kde pomáhaly nebo odcházely do kláštera. Muži si své místo našli nejen v klášteře, ale i v armádě.¹⁸

Život současných singles má několik charakteristik. Většina singlů ho vnímá ne jako konečný stav, ale jen jako životní fázi. Ta se může častěji prodlužovat, až se změní na definitivní stav. Prvním důvodem vzniku této skupiny bylo, že globální ekonomika moderního věku vyžaduje flexibilní pracovní sílu schopnou stěhovat se za prací, zvládnout období bez zaměstnání při hledání nové práce, nárazové zatížení s dlouhými přesčasy a podobně. Na druhé straně může být vysvětlením vzniku této fáze života i tlak kulturních norem, proměnitelných pod vlivem vytváření pohodlného životního stylu bez nutnosti převzetí odpovědnosti.¹⁹

Z tohoto ovšem také vyplývá, že jde v mnohých případech o dočasné období v životě těchto jednotlivců, ve kterém se snaží věnovat seberealizaci, dosažení pracovních úspěchů, finančnímu zajištění se na budoucnost, a tedy zajištění si dostatečných prostředků na budování rodiny a péče o ni.

Rodiny s jedním rodičem

V uplynulých letech se zvyšuje i počet jedno rodičovských rodin. Důvody, pro které se rodina stává neúplnou, lze vyčíst ze struktury neúplných rodinných domácností podle rodinného stavu. Převážnou většinu neúplných rodinných domácností tvoří ovdovělé osoby, avšak druhou nejpočetnější skupinu neúplných rodinných domácností tvoří domácnosti vedené rozvedenou osobou. Ve všech neúplných rodinách dominují jako hlavní člen domácnosti ženy. Příčinou tohoto stavu jsou některé významné sociologické tendence, jako například vyšší věk dožití u žen, výchova dětí matkami v převážné

---

¹⁸ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-87-8, s. 197

¹⁹ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-87-8, s. 198

většině případů zániku manželství nebo odloučení manželů nebo také narůstající počet svobodných matek.

Zvyšování podílu neúplných rodin se závislými dětmi, resp. jedno rodičovských rodin s sebou přináší nutnost řešit jejich životní úroveň. Výdaje těchto rodin jsou hrazeny z jednoho příjmu a zpravidla jde o příjem žen, které mají v průměru nižší pracovní příjmy ve srovnání s muži. Často také bývá zanedbávána vyživovací povinnost ze strany bývalého partnera (nejčastěji muže) vůči svým dětem. Proto je většina jedno rodičovských rodin vystavena vyššímu riziku chudoby než běžné rodiny. Důležité je také podotknout, že nepříznivé rodinné prostředí včetně nedostatečných finančních možností rodiny pro zajištění základních sociálních či životních potřeb se mohou odrazit na další vzdělanostní, profesní i partnerské dráze dítěte.²⁰

Homosexuální partnerství

V současnosti se začíná otevřeně hovořit také o této formě partnerského a intimního života. V minulosti byly takové partnerské vztahy tabuizovány a homosexualita byla v tehdejší Československu do roku 1961 dokonce trestná. Z tohoto důvodu mnoho lidí ze strachu před odsouzením veřejností nepřiznávaly svou homosexuální orientaci. Naopak dnes, díky liberalizaci společnosti, jsou homosexuálové obecně otevřenější a projevují častěji než v minulosti veřejně svou náklonnost k jedincům stejného pohlaví.

Spolu s detabuizací homosexuálních partnerství se otevírají otázky, které souvisejí s rodinným chováním této skupiny lidí a se souvisejícími změnami forem rodiny. Některé, zpravidla vyspělejší, státy se zabývají otázkami souvisejícími přiznávání práv pro homosexuály v oblasti rodinného života až po možnost vychovávat děti. Mnohé liberálnější země reagovaly na tyto trendy uzákoněním registrovaného partnerství, případně možností uzavřít manželství mezi osobami stejného pohlaví. V ostatních zemích se také diskutuje o možnosti adopce dětí homosexuálními páry. Odmítání liberálních snah v řadě zemí je způsobeno naopak přítomností politických stran a

---

²⁰ TYDLITÁTOVÁ, Gabriela. Pluralizácia rodinných foriem na Slovensku ako predmet demografickej analýzy v regionálnej optike. *Sociológia*. 2011, 43 (1), s. 45 - 46

lobbistických skupin na politické scéně, které jsou spjaty s především s religiózními skupinami, které odmítají pluralitu tendencí v oblasti rodinného života.²¹

2 HOMOPARENTALITA A JEJÍ ASPEKTY

Přes rozmanité změny a trendy, které můžeme vypočítat ve vztahu k současné rodině (viz především kapitola 1), zůstávají některé její hranice ještě stále pevně zakotveny v obecném povědomí. Rodina je tak v očích běžné populace schematizována a strukturována především podle pohlaví.²² Role mužského pohlaví je spojena s osobou biologického muže a ženská role s biologickou ženou (Nedbálková, 2005) a toto spojení je pojímáno jako ideální model pro výchovu dítěte. Problematika výchovy dětí v homosexuálních vazbách je takto nedílným prvkem veřejného diskurzu o rovnosti občanů a jejich lidských právech v posledních desetiletích. Přitom soužití gayů a lesbiček je nyní v české společnosti víceméně akceptováno, kdežto výchova dětí páry stejného pohlaví zůstává kontroverzním tématem. Rovněž kontroverzním se může zdát, pokud jako "rodina" veřejně vystupuje soužití dvou mužů nebo žen a jejich společných dětí.

2.1 Homoparentální a homosexuální rodina

Homoparentalita představuje termín používaný pro rodičovství gayů či lesbiček. Poprvé ho používali francouzští aktivisté ve druhé polovině devadesátých let 20. století, což podle nich bylo dáno tím, že lépe popisuje specifickou povahu takového modelu rodiny (a není přitom omezeno pouze na samotný výskyt homosexuálních rodičů).²³ Od

---

²¹ TYDLITÁTOVÁ, Gabriela. Pluralizácia rodinných foriem na Slovensku ako predmet demografickej analýzy v regionálnej optike. *Sociológia*. 2011, 43 (1), s. 28 - 56.

²² POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: Klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009.

²³ ŠEDIVÝ, Miroslav. Homoparentalita. [online]. Family reunion, 2005. Dostupné z <<http://www.family-reunion.net>>.

těchto dob se pojem postupně rozšiřuje v odborném kontextu. Termín odvozený je pak homoparentální rodina. Literatura také pracuje s termínem stejnopohlavní rodina.²⁴ Někdy najdeme také sousloví "homosexuální rodina", což je poněkud zavádějící, jak zdůrazňuje Sokolová, která se táže, zda rozumíme přesně, co takové sousloví znamená.²⁵ Jestli jde o to, že všichni členové a členové rodiny jsou homosexuální? Popřípadě, že rodiče nebo rodič jsou gayové nebo lesbičky? Nebo že jedno z dětí, a možná i jeho sourozenec, jsou homosexuální? Popřípadě, že prarodiče, tety, strýcové, bratřenci, sestřenice atd. jsou gayové nebo lesby? Sokolová konstatuje, že všechny typy takových rodin jsou nejenom možné, ale také existují v naší společnosti. V dané souvislosti autorka také zdůrazňuje, že rodina, ve které jsou rodiče homosexuální a děti heterosexuální, jsou považováni společností za homosexuální rodinu, zatímco rodiny heterosexuálních rodičů s homosexuálním dítětem (či dětmi) jsou pro ně heterosexuálními rodinami.

Vznik a rozšiřování homoparentálních rodin v současnosti přitom souvisí se dvěma hlavními fenomény, na které upozornil Weeks: jednak se jedná o změny v sociálním prostředí gay a lesbických komunit a jednak se také často hovoří o změnách v tradičním pojetí rodinné instituce a obecně partnerství.²⁶

I když jsou homoparentální rodiny obvykle považovány za moderní fenomén spojený se vznikem hnutí gayů a lesbiček, Marcus (2007) doložil svým výzkumem, že manželství žen může být datováno až do 19. století a na příkladu viktoriánské Anglie dokumentoval, že toto manželství bylo tolerovanější a lépe akceptovanou institucí. V takovém případě je ovšem důležité rozlišit právní a sociální definici manželství. Ačkoli manželství je historicky v právu postulováno jako čistě heterosexuální instituce, v sociálním smyslu zde v případě partnerství žen z horní střední třídy existovalo dlouho předtím, než vzniklo gay a lesbické hnutí. Tyto ženy společně žily, sdílely majetek a

---

²⁴ např. NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Matky kuráže: lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) ve spolupráci s Masarykovou univerzitou, 2011. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-041-4.

²⁵ SOKOLOVÁ, Věra. „A co děti?...“: *gay a lesbické rodičovství*. In VALDROVÁ Jana. *Abc feminismu*. Brno: Nesehnutí, 2004. ISBN 80-903228-3-2.

²⁶ WEEKS, Jeffrey a Brian HEAPHY a Catherine DONOVAN. *Same sex intimacies: families of choice and other life experiments*. London: Routledge, 2001. ISBN 0-415-25477-9.

považovaly se za manželky. Jejich vztah byl přitom rovněž sexuální povahy, kterou ženy nepokoušely před ostatními skrýt.²⁷

V tomto ohledu je na místě otázka, zda jsou současné gay a lesbické rodiny snahou o soulad se společenskou normou nebo zda se tyto rodiny naopak radikálně odchyľují od konvenčních rodin. A tak podle určitých autorů (např. Callahana) se gayové a lesbičky nikdy nedokáží vyrovnat imaginárnímu ideálu takzvané normální rodiny, jiní teoretici (Warner, Clarke) soudí, že by ani neměli jít tímto směrem.²⁸

Homoparentální rodiny jsou svou povahou narušením tradičního pojetí rodičovství (přitom gay otcové pozoruhodně více než matky lesbického zaměření), stejně jako zavedených konceptů gay a lesbických identit (která je obvykle vnímána jako „přirozeně“ bezdětná). Z průzkumů veřejného mínění je zřejmé, že společnost stále více souhlasí s legalizací soužití párů osob stejného pohlaví (jak je patrné z výzkumů Centra pro výzkum veřejného mínění v letech 2005, 2007, 2008, 2009), ovšem tento příznivý trend se nevztahuje na postoje k adopci dětí takovými páry. Sokolová charakterizuje tento rozdíl jako "podmíněnou toleranci". Homosexuálové jsou společností přijímáni do té míry, pokud nepřekračují určité limity. Tyto hranice jsou definovány, mimo jiné, především tradičním pojetím manželství a rodiny jakožto instituce primárně heterosexuální, do které se gayové a lesbičky svým zaměřením pochopitelně nevejdou.²⁹

Pro širší veřejnost se otázka gay a lesbického rodičovství dostala do obecného povědomí až v souvislosti se schválením zákona o registrovaném partnerství, takže většinová společnost považuje tento fenomén spíše za něco, co by se mohlo začít objevovat. Současná diskuse o homoparentálním rodičovství je přitom obvykle omezena na otázku možnosti osvojení. Převaha pozitivního názoru na adopci dětí homosexuálními páry je viditelná až od roku 2014 a bezesporu přímo souvisí se změnou

---

²⁷ NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Matky kuráže: lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) ve spolupráci s Masarykovou univerzitou, 2011. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-041-4.

²⁸ NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Matky kuráže: lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) ve spolupráci s Masarykovou univerzitou, 2011. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-041-4.

²⁹ POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: Klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 40

formy dotazu, kdy jsou účastníci dotazováni, zda souhlasí s adopcí dětí partnera či partnerky.

V rámci gay a lesbických komunit ale není rodinná instituce novým tématem, i když se její pojetí výrazně změnilo. Jestliže v minulosti gayové a lesbičky považovali za své rodiny sociální komunity sobě blízkých lidí a přátel, kteří jim často nahradili původní rodinu biologickou, s níž mívali mnohdy narušené vazby (obvykle jako následek jejich coming outu), v současnosti se v těchto kruzích stále více diskutuje otevřená a plánovaná gay či lesbická rodina.

2.2 Rodičovství gayů a lesbiček

Být homosexuálem bylo dlouhou dobu společností považováno za nežádoucí chování. Lidé, kteří přijali svou homosexuální identitu, tak často na vlastní rodičovství rezignovali nebo tuto touhu po rodině řešili v heterosexuálních vztazích. V sedmdesátých letech 20. století se však v USA poprvé objevila v rámci lesbické komunity veřejně vyjádřená potřeba mít děti a potřeba mateřství. Emancipační hnutí se projevilo ekonomickou nezávislostí a rostoucí rozvodovostí žen, přičemž obě tyto tendence přispěly k vytváření nových homosexuálních vztahů. Narůstající počet žen lesbické orientace se začal přiznávat ke svému rodičovství a v procesu rozvodu se tyto ženy snažily dostat případné dítě do svojí péče. S ohledem na to, že tyto justiční procesy získaly značnou mediální pozornost, byla otázce lesbického rodičovství věnována pozornost také ze strany širší veřejnosti. Objevuje se takzvaná otevřená lesbická rodina, jež se deklaruje jako vědomá volba a jako nedílná část veřejně projevované lesbické identity.³⁰

Plánovaná lesbická či gay rodina začíná být také spojována s přístupem k technologiím asistované reprodukce pro páry stejného pohlaví v některých zemích západní Evropy. Základním rysem této nové koncepce rodiny je, že děti se již zcela

---

³⁰ POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: Klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 42

plánovaně rodí rodičům žijícím v homosexuálním vztahu s přijatou, veřejně jasně deklarovanou homosexuální identitou.³¹

Přitom lze na druhé straně jen těžko určit, kolik takových rodin se ve společnosti vlastně vyskytuje, což je dáno faktem, že ani neznáme přesné zastoupení homosexuálně orientovaných osob ve společnosti. Navíc se mnoho lidí prostě nemusí hlásit k svému rodičovství otevřeně kvůli své sexuální orientaci. V některých zahraničních studiích čteme, že jedna z pěti lesbiček a jeden z deseti gayů jsou rodiči.³² Zároveň však autoři těchto studií konstatují, že získané údaje nemohou zahrnout všechny druhy gay a lesbických rodičů, takže ve skutečnosti může takových či obdobných rodičů být podstatně více. Navíc je řada homosexuálních žen a mužů do určité míry zapojena do výchovy dětí, ačkoliv nejsou biologickými rodiči těchto dětí. Dále mohou být gayové a lesbičky součástí výchovy dětí svého současného nebo bývalého partnera v tzv. neformálním rodičovství. Proto zásadně záleží na metodě dotazování v rámci výzkumů a na tom, jak jsou příslušníci gay nebo lesbických orientací vlastně definováni. Pozoruhodné přitom je, že se výzkumníci shodují na tom, že podíl takto orientovaných lidí se v populaci kontinuálně zvyšuje, a tento podíl je z velké části ovlivněn růstem počtu otevřených a plánovaných lesbických rodin.³³

Nejběžnější variantou homoparentální rodiny v ČR představuje rodina dvou žen, se kterými v domácnosti žije dítě či děti jedné z nich nebo i obou. Méně obvykle je to lesbický pár s dětmi, které byly plánovány společně a později se narodily s pomocí řízené reprodukce. (Janošová, 2008). Taková situace je s ohledem na českou legislativu spíše výjimečná (viz níže). Muži, gayové, jsou na tom v tomto ohledu podstatně hůře, protože jejich šance získat děti do své výchovy je téměř nulová. Přitom, jak uvádí

---

³¹ POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: Klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 43

³² např. PATTERSON, Charlotte. Children of lesbian and gay parents. *Current directions in psychological science*, 2006. 15(5), 241–244. Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/a75c/4f425d09b7a59fe688a43afa9058d158d68e.pdf>

³³ POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: Klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009

Sokolová ve studii o gay otcovství v České republice, většina výzkumem dotazovaných gayů si přeje mít a vychovat dítě.³⁴

Tyto skutečnosti vyvracejí víru většinové společnosti, že gayové nechtějí děti a nestarali by se o ně. Tato víra je opět spojena s genderovými stereotypy o vztahu žen a mužů k dětem ve společnosti. Ve světle těchto stereotypů jsou ženy jaksi "přirozeně" schopnější v péči o děti, a tak jsou a priori považovány za lepší rodiče. Přístup společnosti k mužům, pokud jde o jejich otcovství, a to v zásadě nehledě na jejich sexuální orientaci, je stále mnohem více nedůvěřivý. Sokolová proto píše o "dvojím stigmatu" otců z řad gayů, kteří jsou považováni za nekompetentní rodiče, a to jednak na základě jejich sexuální orientace a pak také s ohledem na genderové pojetí svého mužského pohlaví.³⁵

Jestliže nám jde tedy o homoparentální rodiny, kde jsou oba vychovateli muži, pak se v praxi vyskytují hlavně rodiny, kde jeden z partnerů měl již toto dítě či děti z předešlého vztahu heterosexuálního. Dalšími možnostmi, jak gayové mohou získat děti, jsou adopce a pěstounská péče. Navíc existují modely rodin, které spojují do celku lesbické ženy v páru s párem gayů, kteří takto společně mohou vychovávat děti. Řada homosexuálních párů však odmítá takový rodinný model, což také konstatuje i Sokolová, a to vzhledem k tomu, že chtějí vychovávat své dítě v uzavřeném prostředí rodiny, zcela analogicky k heterosexuálním párům.³⁶

2.3 Cesty k rodičovství gayů a lesbiček

S ohledem na výše uvedené skutečnosti týkající se obtížného přístupu homosexuálů, a to především gayů, k rodičovství, se v této kapitole zaměříme na možné reprodukční strategie plánovaného rodičovství. Většina z nich je příznivější pro lesby, protože jejich reprodukční sociální a zejména legislativní postavení je v tomto směru nepochybně

---

³⁴ SOKOLOVÁ, Věra. Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. *Sociologický časopis*. Sociologický ústav AV ČR, 2009, roč. 45, čís. 1, s. 115-145.

³⁵ SOKOLOVÁ, Věra. Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. *Sociologický časopis*. Sociologický ústav AV ČR, 2009, roč. 45, čís. 1.

³⁶ SOKOLOVÁ, Věra. Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. *Sociologický časopis*. Sociologický ústav AV ČR, 2009, roč. 45, čís. 1.

snadnější, i když nikoliv jednoduché. Ne všechny tyto rodičovské cesty jsou přitom legálně realizovatelné v současné České republice. V podstatě lze v tomto směru definovat biologické rodičovství (heterosexuální sexuální styk a asistovaná reprodukce) a nebiologické či sociální rodičovství, které je v nějaké míře umožněno systémem náhradní rodinné péče (zde se jedná o adopci a pěstounskou péči).

2.3.1 Biologické rodičovství

Heterosexuální styk

Pohlavní styk (s mužem) je jednou z mála legálních forem početí dítěte. Týká se pochopitelně většinou případů žen z lesbické populace, jež se stávají matkami zejména v kontextu předešlých vztahů heterosexuálních.³⁷ Menší skupina je dále tvořena ženami, které se rozhodnou mít heterosexuální pohlavní styk pro své plánované lesbické rodičovství. Mnoho lesbických žen se totiž chce vyhnout sexuálnímu styku s mužem, ale také tady jde o oprávněný názor, že by případný biologický otec dítěte mohl ohrozit strukturu vztahů v již existující rodině. Kromě toho svou roli hraje i neznalost zdravotního stavu zvoleného mužského sexuálního partnera.³⁸ Jestliže si lesbické ženy přesto zvolí tuto formu početí, takový sexuální partner často bývá jejich dlouholetým přítelem nebo známým.

Asistovaná reprodukce

Mezi země, které povolují lesbickým párům asistovanou reprodukci, můžeme zařadit kupříkladu Kanadu, Nizozemsko, Austrálii, Bulharsko, Spojené království, USA, Španělsko a další. V některých dalších zemích je zpřístupněna asistovaná reprodukce pro svobodné ženy. V České republice však zákon "stráží" hranice, které

---

³⁷ POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: Klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009

³⁸ NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Alternativní rodinné modely aneb Rodiny lesbických matek a gay otců*. (Kateřina Lišková, Jana Tesařová, ed.). In *Ženská práva jsou lidská práva. Sborník přednášek ze semináře*. 1. vyd. Brno: NESEHNUTÍ Brno, 2002. s. 96-103. ISBN 80-903228-0-8.

definují tradiční vnímání rodiny, a tak právo na umělé oplodnění s lékařskou pomocí prováděnou ve specializovaných centrech má pouze heterosexuální, i když třeba nesezdaný, pár na podkladě písemné žádosti. Umělé oplodnění není v České republice povoleno lesbickým párům ani ženám bez partnera. Z těchto důvodů některé české ženy využívají například umělou inseminaci od anonymního dárce (tzv. AID) na klinikách asistované reprodukce v zahraničí nebo se ve výjimečných případech snaží obejít standardní proces nějakým jiným způsobem. Například se jedná o situace, kdy se žena rozhodne pro známého dárce jakožto otce svého dítěte (nejčastěji někoho v kruhu svých přátel), který pak může vystupovat v pozici partnera v nesezdaném páru vzhledem k tomu, že reálnost takového vztahu se v našich podmínkách neověřuje.³⁹

Jinou obdobnou možností představuje „domácí oplodnění“, kdy se jedná o inseminaci, která je provedena bez lékařské asistence. Tuto metodu přitom zřejmě kromě lesbických žen (které nechtějí mít klasický heterosexuální styk) využívají také heterosexuální páry, jež mají problémy s početím přirozenou cestou.

Poslední cestu k biologickému rodičovství představuje náhradní neboli surogátní mateřství, které v České republice není legálně upraveno, nicméně není zakázáno, ale ani povoleno. Vychází však z principu z § 775 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Ten předpokládá, že žena, která porodila dítě, je jeho matkou. V jiných zemích může být náhradní mateřství legální, což se týká např. USA, Indie, Ukrajiny nebo Spojeného království. Ovšem i v těchto zemích je to kontroverzní téma doprovázené silnými emocemi, především ve vztahu k náhradní matce a biologickým rodičům, které nejsou jasně vyřešeny. Těhotenství v podobě placené služby je předmětem kritiky napříč disciplínami. Pokud by se žena hodlala stát náhradní matkou za úhradu (hovoří se pejorativně o tzv. pronájmu dělohy), jednalo by se o zjevný trestný čin. Na druhou stranu zkušenosti ukazují, že v zemích, kde je surogátní mateřství legální, jsou cílovou skupinou takového jednání ve většině případů klasické manželské páry.⁴⁰

---

³⁹ POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: Klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 59

⁴⁰ POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: Klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 60

2.3.2 Sociální (nonbiologické) rodičovství

Nebiologický způsob rodičovství homosexuálních párů (lesbiček a gayů) představuje možnost využít systém náhradní rodinné péče, a to včetně péče pěstounské a adopce (osvojení). V dalších zemích, například v USA, se tyto příležitosti rozšiřují v poslední době právě pro gay nebo lesbické žadatele. Jak vyplývá z průzkumu tamějších agentur pro adopci, 63 % z nich je otevřeno pro žadatele z řad homosexuálů a asi 40 % z těchto agentur udává zkušenosti s umístěním dětí do lesbické či gay rodiny.⁴¹ Skutečností však zůstává, že žadatelé ze skupin gayů nebo lesbiček se často setkávají s odmítáním nebo přímo homofobním chováním (například sociálních pracovníků) a to i v zemích, kde je náhradní rodinná péče oficiální cestou k rodičovství.⁴²

Příznivci možnosti adoptování dětí homosexuálními páry často tvrdí, že pro dítě, které vyrůstá v ústavní péči, je rodina gayů nebo lesbických žen rozhodně lepší než život bez rodiny. Je ovšem pravda, že i v těchto případech jsou heterosexuální manželé upřednostňováni, což vyplývá z nepřiznaného, ale obecně vnímaného předsudku, že homosexuální rodina je jaksi méněcenná než heterosexuální rodina. Jako stejně hodnotnou ji bude společnost vnímat snad jen v situaci, kdy heterosexuální rodina selhala a je nefunkční, což se týká například rodin alkoholiků nebo případu rodičů, kteří zanedbávají nebo zneužívají své dítě. Párům stejného pohlaví jsou tak často nabízeny děti, o které nemají heterosexuální páry zájem.⁴³

Pokud dítě není z jakéhokoli důvodu způsobilé k adopci, používá se pěstounská péče. Pěstoun není fakticky rodičem dítěte, jako je tomu v případě adopce, jeho rolí je zastupovat dítě jen v běžných záležitostech. Pěstoun je také povinen umožnit kontakt dítěte s jeho biologickou rodinou. V České republice se gay nebo lesba sice může stát pěstounem, ale pouze jako individuální osoba. Pouze jeden z partnerů či partnerek se takto stává pěstounem. Osoba žijící v registrovaném partnerství může také požádat o

---

⁴¹ TASKER, Fiona a Charlotte J. PATTERSON, *Research on Gay and Lesbian Parenting: Retrospect and Prospect*. Journal of GLBT Family Studies, 2007, 3(2-3), s. 9–34.

⁴² POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: Klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009

⁴³ POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: Klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 61

pěstounskou péči, ale páry stejného pohlaví o společnou pěstounskou péči nemohou žádat. Jako společní pěstouni, tedy oba partneři, mohou vystupovat pouze manželé.

V srpnu 2014 byla Parlamentu ČR předložena změna zákona o registrovaném partnerství, která měla umožňovat adopci dětí v homosexuálních párech. Jedná se přitom pouze o děti jednoho z partnerů, k nimž druhý z páru v současné době nemá žádné právní nároky. Adopce dítěte partnera je v současné době možná například ve Španělsku, Švédsku, Belgii, Německu, Islandu, Dánsku, Nizozemsku, Norsku, Velké Británii a Slovinsku. Podle průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM) v České republice v roce 2011 souhlasilo 58 % respondentů s právem na adopci dítěte partnera v homosexuálním páru, 45 % souhlasilo také v případě adopce dětí z ústavů.

Srovnání České republiky s vybranými zeměmi je uvedeno v následující tabulce 1:

Tabulka 1: LGBT Práva podle zemí a teritorií

Země	Stejnopohlavní soužití	Stejnopohlavní manželství	Homoparentální osvojení
Belgie	Ano	Ano	Ano
Bulharsko	Ano	Ne	Ne *LGBT jedinec ANO
Česko	Ano	Ne	Ne *LGBT jedinec ANO
Dánsko	Ano	Ano	Ano
Estonsko	Ano	Ne	Ano *pouze v registrovaném partnerství
Finsko	Ano	Ano	Ano
Francie	Ano	Ano	Ano
Chorvatsko	Ano	Ne	Ne *institut poručnictví vůči dítěti partnera
Irsko	Ano	Ano	Ano
Itálie	Ano	Ne	Ne

Maďarsko	Ano	Ne	Ne
Malta	Ano	Ano	Ano
Monako	Ne	Ne	Ne
Německo	Ano	Ano	Ano
Nizozemsko	Ano	Ano	Ano
Norsko	Ano	Ano	Ano
Polsko	Ne	Ne	Ne *LGBT jedinec ANO
Portugalsko	Ano	Ano	Ano
Rakousko	Ano	Ano	Ano
Řecko	Ano	Ne	Ne
Slovensko	Ne	Ne	Ne
Spojené království	Ano	Ano	Ano
Španělsko	Ano	Ano	Ano
Švédsko	Ano	Ano	Ano
Švýcarsko	Ano	Ano	Ne *LGBT jedinec ANO
Izrael	Ano	Ne *neumožněno ale nikoli nelegální	Ano
Rusko	Ne	Ne	Ne
Spojené státy americké	Ano	Ano	Ano
Kanada	Ano	Ano	Ano
Kolumbie	Ano	Ano	Ano
Argentina	Ano	Ano	Ano
Brazílie	Ano	Ano	Ano
Austrálie	Ano	Ano	Ano *vyjma Severního teritoria
Nový Zéland	Ano	Ano	Ano
Filipíny	Ano	Ne	Ano
Čínská republika	Ano	Ano	Ano

Zdroj: vlastní na základě dat dostupných z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/LGBT_pr%C3%A1va_podle_zem%C3%AD_a_teritori%C3%AD

Z tohoto přehledu lze vyčíst, že liberální v otázce stejnopohlavních svazků a homoparentálního osvojení jsou země západní Evropy, skandinávské země, Spojené království, USA a Kanada, některé země střední a latinské Ameriky, z Afriky pak Jihoafrická republika a překvapením pro mnohé může být Čínská republika, která osvojení stejnopohlavními páry umožňuje od roku 2017.

3 PRÁVNÍ STRÁNKY HOMOPARENTALITY V ČESKÉ REPUBLICĚ

Hnutí gayů a leseb se pokusilo v ČR o prosazení partnerství stejného pohlaví už v 90. letech a první parlamentní návrh o registrovaných partnerstvích je znám od roku 1997. Původní návrh zákona byl jednoduchý – měl umožnit dvěma osobám stejného pohlaví, z kterých alespoň jeden má českou státní příslušnost a má trvalý pobyt v České republice, uzavření smlouvy o registrovaném partnerství ve formě notářského zápisu. Registrované partnerství mělo mít stejné právní důsledky jako běžné manželství, kromě úpravy vztahu k nezletilým. Návrh byl však v prvním čtení zamítnut.

V následujících letech byl parlamentní návrh opakovaně podán, ale vždy neschválen. V roce 2005 byl 5. návrh zákona o registrovaném partnerství předložen Poslanecké sněmovně, a ten se teprve stal základem zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství. Tento návrh byl ve třetím čtení schválen v Poslanecké sněmovně a následně tento návrh přešel do senátu, kde byl rovněž přijat. Prezident Václav Klaus poté zákon ovšem vetoval a zákon byl proto vrácen Poslanecké sněmovně, v níž bylo dne 15. března 2006 veto prezidenta přehlasováno. Nicméně, právní úprava neměla směřovat k vytvoření instituce typu manželství, a proto neobsahovala vyživovací povinnost partnerů.

Osvojení (adopce) představuje formu náhradní rodinné péče, která by v případě registrovaných partnerství přicházela v úvahu a hodně se o této možnosti už od počátku

snah o tento institut diskutuje. Proces osvojení i proces zprostředkování pěstounské péče je upraven v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (OSPOD).

V § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství byla v době jeho schválení obsažena tato věta: „*Trvající partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte.*“ V roce 2016 byla tato věta napadena u Ústavního soudu jako protiústavní a diskriminační. Ústavní soud ve svém stanovisku konstatoval, že „*občanský zákoník na straně jedné umožňuje, aby dítě výjimečně osvojila i jiná osoba (než manžel), přičemž ale zákon o registrovaném partnerství současně výslovně vylučuje, aby touto osobou byl někdo, kdo žije v registrovaném partnerství. Dochází tak k situaci, kdy zákonodárce připustil osvojení dítěte i jedincem, který nežije v manželském svazku, a nestanovil ani žádné omezení v tom, zda se jedná o osobu heterosexuální či homosexuální orientace. Na straně druhé však zakazuje, aby tento jedinec žil v registrovaném partnerství. Výsledkem je proto stav, kdy např. osoba, která společně žije s jedincem stejného pohlaví, bez dalšího může požádat o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojitelem a této žádosti bude po splnění všech podmínek vyhověno, nicméně pokud v jiném – avšak fakticky zcela obdobném – případě tyto osoby uzavřou registrované partnerství, je jim tato možnost zákonem zakázána.*“⁴⁴ Ústavní soud dále konstatoval, že „*napadené zákonné ustanovení odporuje právu na lidskou důstojnost. Pokud je totiž založeno na tom, že z určitého práva vylučuje určitou skupinu osob jen proto, že se rozhodly uzavřít registrované partnerství, činí z nich de facto jakési osoby „druhého řádu“ a dává jim bezdůvodně určité stigma, které evokuje představu o jejich méněcennosti, zásadní odlišnosti od ostatních a zřejmě i o neschopnosti se – oproti osobám jiným – náležitě postarat o děti. Ústavní soud proto uzavírá, že napadeným zákonným ustanovením, kterým byla jedna skupina osob (registrovaní partneři) zcela nedůvodně vyloučena z možnosti osvojení dětí, dochází ve*

---

⁴⁴ ÚSTAVNÍ SOUD, Pouhá skutečnost, že osoba žije v registrovaném partnerství, nemůže být překážkou osvojení dítěte. (online). Brno, 2016. (cit. 15. 11. 2017) Dostupné z: <http://www.usoud.cz/aktualne/pouha-skutecnost-ze-osoba-zije-v-registrovanem-partnerstvi-nemuze-byt-prekazkou-osvoje/>

svých důsledcích k zásahu do jejich lidské důstojnosti a též k porušení jejich práva na ochranu soukromého života.“⁴⁵

Dne 28. června 2016 Ústavní soud České republiky proto rozhodl, že ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství je neústavní a bylo zrušeno.

Pěstounská péče je také jedna z dalších možností, které mohou za účelem výchovy dítěte v náhradní rodině v ČR partneři stejného pohlaví využít. Tyto páry se mohou stát pěstounskými rodinami, i když žijí v registrovaném partnerství, ovšem nemohou žádat o pěstounství společné. V praxi je tedy dítě svěřeno pouze jednomu z partnerů. Tímto způsobem je možné poskytnout domov dětem a vytvořit tak určitý rodinný rámec. Pěstoun ovšem nemá, na rozdíl od rodičů, vyživovací povinnost směrem k dítěti a také nedisponuje právem ho zastupovat, také jeho záležitosti může spravovat jen v běžných záležitostech.⁴⁶

Pokud se gayové nebo lesbičky, fakticky tedy jedna osoba z páru, rozhodnou pro pěstounskou péči, je prokázáno, že se tato praxe osvědčuje spíše u dětí, které jsou v heterosexuální rodině obtížně umístitelné nebo jinak problematické. Přesto stále trvá zavedený postoj, kdy jsou heteronormalita a heterosexuální rodiny považovány za vhodnější pro dítě a jeho celkový vývoj.

Specifický typ náhradní rodiny představuje **přiosvojení**, o němž se v kontextu osvojování dětí páry stejného pohlaví také často mluví. Pro heterosexuální páry je totiž běžné, že nebiologický rodič (manžel, manželka) si při-osvojí dítě jeho biologického rodiče, a tím se stává odpovědným za vyživování dítěte, může se podílet na jeho

---

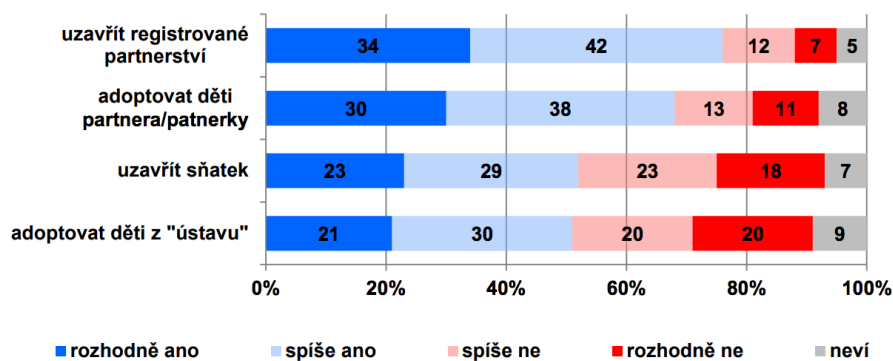
⁴⁵ ÚSTAVNÍ SOUD, Pouhá skutečnost, že osoba žije v registrovaném partnerství, nemůže být překážkou osvojení dítěte. (online). Brno, 2016. (cit. 15. 11. 2017) Dostupné z: <http://www.usoud.cz/aktualne/pouha-skutecnost-ze-osoba-zije-v-registrovanem-partnerstvi-nemuze-byt-prekazkou-osvoje/>

⁴⁶ VYSKOČIL, Filip. Právní úprava náhradní rodinné péče v České republice. (online). Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014. (cit. 16. 11. 2017) Dostupné z www.nahradnirodina.cz/files/File/Projekty/Pravni_uprava_nahr_pee_v_R_2014_web.pdf

výchově a může je zastupovat. Podle výzkumů provedených v ČR se zdá, že tuto možnost považuje většina české populace v případě homosexuální za přijatelnou.⁴⁷

24. října 2016 byla přijata vládou ČR novela zákona o registrovaném partnerství, jejímž cílem bylo umožnit přijetí biologického dítěte jednoho partnera do rodiny homosexuálních párů. Tento návrh se kromě přisvojení zabýval také právem na související záležitosti s bydlením, dědictvím, výživným nebo sirotčími dávkami. Zároveň se v červnu 2016 dostala obdobná novela poslanecká do prvního čtení. Projednávání této novely ale bylo přerušeno z důvodu letní přestávky Poslanecké sněmovny, která se ovšem už nikdy k projednávání nevrátila, a to i přes snahy některých poslanců.

Centrum pro výzkum veřejného mínění vydalo v květnu 2017 tiskovou zprávu o postojích veřejnosti k právům homosexuálů. Odpovědi na dotaz, zda by měli mít homosexuální muži a ženy právo uzavřít sňatek, registrované partnerství (odlišné od manželství), adoptovat děti z dětských domovů či adoptovat děti svého partnera nebo partnerky jsou uvedeny v následujícím grafu 1:

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 18. 5. 2017, 1019 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Graf 1: Homosexuální ženy a muži by měli mít právo...

Zdroj:

https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4354/f9/ov170608.pdf

⁴⁷ ČADOVÁ, Naděžda. Postoje veřejnosti k právům homosexuálů – červen 2014. (online) Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2014. (cit. 16. 11. 2017) Dostupné z: cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1780/.../ov140711b.pdf

Jak vyplývá z grafu 1, pro právo uzavřít registrovaného partnerství se vyjádřilo 76 % a pro možnost uzavřít sňatek 52 % respondentů. Adopci dětí svých partnerů / partnerek podpořilo 68 % a adopci dětí z ústavu pak 51 % dotazovaných. Pozitivní vývoj všech těchto ukazatelů za poslední 3 roky je dobře viditelný v následujícím tabulce 2 z téhož zdroje:

Tabulka 2 - Homosexuální ženy a muži by měli mít právo... (časové srovnání v %)

	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
uzavřít registrované partnerství	61/30	69/24	75/19	73/23	72/23	72/23	75/21	72/23	73/23	74/22	74/21	76/19
uzavřít sňatek	38/51	36/57	38/55	47/46	49/45	45/48	51/44	51/44	45/48	49/47	51/43	52/41
adoptovat děti	19/70	22/67	23/65	27/63	29/60	33/59	37/55	34/57	-	-	-	-
adoptovat děti partnera/partnerky	-	-	-	-	-	-	-	-	58/32	59/33	62/29	68/24
adoptovat děti z institucionální péče	-	-	-	-	-	-	-	-	45/48	44/49	48/43	51/40

Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“ a součtem odpovědí „rozhodně ne“ a „spíše ne“. Dopočet do 100 % u jednotlivých položek v každém roce tvoří odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 18. 5. 2017, 1019 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Zdroj:

https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4354/f9/ov170608.pdf

4 HOMOPARENTALITA Z POHLEDU PSYCHOLOGIE A SOCIOLOGIE

Rodičovství si dává za cíl vychovávat dítě tak, aby se vyvinulo v nezávislou dospělou osobnost, což zahrnuje nejen fyzickou péči, sociální vývoj a emocionální podporu, ale také finanční podporu. Výchova závisí v mnohém na kultuře. Jinak jsou vychovávány děti v Evropě, v asijských zemích nebo ve Spojených státech. V průběhu výchovy jsou přitom dětem všteřována pravidla důležitá pro zdravý základ lidských vztahů, postupy, které jim pomáhají porozumět a vyrovnat se s neustále se proměňující moderní společností, v níž jsou jednotlivci vystaveni nebývalým tlakům a požadavkům,

změnám životního stylu i rodinného uspořádání, stejně jako nebezpečným závislostem a lákadlům.

Obecně také panuje přesvědčení, že pro svůj optimální vývoj potřebují děti jak přítomnost matky, tak i otce, což v podstatě znamená, že děti potřebují jednak mužského a ženského rodiče a zároveň že děti potřebují rodiče dva. V případě výchovy dětí v homosexuálních rodinách pak dle této premisy v rodině chybí druhý rodič – tatínek, jedná-li se o lesbický pár a maminka, v případě že hovoříme o páru gayů. Je tedy v těchto rodinách psychický vývoj dětí ohroženější než v rodinách heterosexuálních, tradičních?

Mnoho studií z posledních let srovnává psychický stav dětí vychovávaných v homosexuálních rodinách s dětmi žijícími v heterosexuálních rodinách. Výsledky těchto studií se shodují v tom, že se děti vyrůstající v rozdílných typech rodin nikterak neliší a vykazují zdravější vývoj ve srovnání s dětmi vyrůstajícími s jedním rodičem. Z toho lze dovodit, že zdravý dětský psychický vývoj není vázán na pohlaví rodiče a nezáleží tedy na tom, kdo je dítěti rodičem.⁴⁸

4.1 Genderová identita

Je poměrně známým poznatkem, že ve společnosti jsou vytvořeny normy, které očekávají odlišné chování u mužů a žen. Genderová identita, tedy to, co znamená být ve společnosti muž nebo žena, podléhá změnám a vývoji. Genderová identita jako sociální postavení je určena jednak sociálními vztahy, jednak představami a stereotypy o genderově podmíněných úlohách. Tato identita je také vnímána jako sebeidentifikace a sebereflexe, vnitřní uvědomování a prožívání rodové příslušnosti, vnitřní recepce standardů a stereotypů.

---

⁴⁸ KŠIŇAN, Albert. Proč děti nepotřebují tatínka. Problémové děti z neúplných rodin mají něco společného, ale chybějící otcovský vzor to není. (online) Psychologie.cz, 2014. (cit. 18. 01. 2018) Dostupné z: <https://psychologie.cz/proc-deti-nepotrebuji-tatinka/>

Gender obvykle představuje sociální roli, který může odpovídat biologickému pohlaví, ale může být s ním i v rozporu. To znamená, že genderová identita nemusí být nutně ovlivněna pouze biologickým pohlavím, do něhož se narodíme, ale je to také osobní prožitek nebo osobní volba jednotlivce. Označuje odlišné postavení žen a mužů v sociálních a mocenských vztazích, které nejsou důsledkem biologických rozdílů. Ostatní vlastnosti, mravní závazky, výkon, fyzický vzhled a oblečení, odlišné možnosti a formy života, odlišné úkoly, různé postoje, odlišné sociální postavení a činnosti, práva a povinnosti.⁴⁹

Jen pro ilustraci – sociální síť Facebook umožnila svým uživatelům ve Spojeném království již v roce 2014 výběr ze 71 typů genderů.

Sociální konstruktivismus nahlíží na gender a sexualitu jako sociální kategorii vytvořenou historicky, sociálně a kulturně, či kategorii proměnlivou, a ne "přirozenou" nebo věčnou.

Mezi první a také nejznámější zástupce teorie vývoje sexuální identity náleží Sigmund Freud. Dle jeho názoru je pohlavní identita formována na základě sexuálních vlastností – tedy především, jestli má jedinec penis nebo nemá. Freud zde staví na tzv. oidipovském komplexu, ve kterém se chlapec cítí být ohrožený otcem v zápase o matčinu přízeň. Tyto soupeřivé pocity ale potlačí kvůli nevědomému strachu, načež se identifikuje s otcem a svou mužskou rolí. Dívčí obdobný proces odráží proces chlapců. Dívky vnímají otce jako nadřazeného, ale po potlačení těchto pocitů se ztotožňují se svou matkou, a tak s rolí ženy. Překonáním této fáze se dítě zbaví primární závislosti na rodičích. Tyto názory Freuda se ovšem staly předmětem silné kritiky během vývoje feminismu.⁵⁰ Objevily se proto i další teorie, například pojetí Chodorowové, která za základ pohlavní identity naopak považuje fixaci dítěte na matku, která se po uvědomění si vlastního já rozplyne, přičemž u chlapců je tato změna radikálnější než u dívek.⁵¹

---

⁴⁹ MARKOVÁ, Dagmar. *O sexualite, sexuálnej morálke a súčasných partnerských vzťahoch*. Nitra: Garmond, 2012. ISBN 9788089148769

⁵⁰ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 9788072031245, s. 33

⁵¹ METZL, Marilyn. *The Reproduction of Mothering; Feminism and Psychoanalytic Theory; Femininities, Masculinities and Sexualities*. (online) Psychoanalysis, 2003. (cit. 17. 11. 2017) Dostupné z: <http://www.apadivisions.org/division-39/publications/reviews/chodorow.aspx>

Identifikace v rámci vlastní genderové identity vede jedince k vnímání a diferenciaci genderových rolí. To se odráží například v preferencích různých hraček, ve stylu oblékání, ve výběru oblíbených televizních pořadů a obdobných volbách, které se tradičně připisují danému pohlaví. Jeden z odborníků, kteří tuto sféru dítěte zkoumali, je Richard Green. Ten společně s ostatními kolegy zaznamenal u dcer lesbických matek menší genderovou vyhraněnost ve srovnání s dcerami heterosexuálních párů.⁵² Martha Kirkpatricková naopak ve svých výzkumech nezaznamenala žádné rozdíly v případě genderového chování dětí heterosexuálních a homosexuálních rodičů.⁵³ K podobným závěrům, tedy k absenci odlišností, dospěla se svými kolegy také Brewaeysová.⁵⁴

Genderová identita se často spojuje s pojmem sexuální orientace čili s náklonností k jednomu pohlaví nebo k druhému. Většina teorií se shoduje na názoru, že sexuální orientace je vrozený fenomén, podmíněná geny a hormony, a že nemůže být změněna. Není ovšem zatím potvrzeno, jak taková preference vzniká.⁵⁵

V důsledku takových zjištění se většina odborníků kloní k předpokladu, že na orientaci dětí nemá sexuální orientace jejich rodičů zásadní vliv. Taskerová a Golomboková nicméně vysledovaly jedinou odchylku. Na základě svého výzkumu zjistily, že část dětí lesbických matek má tendenci mít více sexuálních zážitků se stejnopohlavními partnery. Jednalo se hlavně o lesbické matky, které byly dosti otevřené otázkám ohledně jejich sexuality. Přesto měly nakonec tyto děti identifikaci s heterosexuální orientací. Porovnání dalšího výzkumu v této oblasti poskytla v českém kontextu Nedbálková.⁵⁶

Genderová socializace je tak zřejmě spíše dána společností než biologickými předpoklady, které v daném procesu hrají jen malou roli. Děti se naučí mužské a ženské

---

⁵² GREEN, Richard. *The „Sissy Boy Syndrome“ and the Development of Homosexuality*. New Haven: Yale University Press, 1987. s. 167

⁵³ KIRKPATRICK, Martha a Catherine SMITH a Ron ROY. 1981. Lesbian Mothers and Their Children: A comparative Survey. *The American Journal of Orthopsychiatry*, 1981, 51, s. 551

⁵⁴ BREWAEYS, Anne. Donor insemination: child development and family functioning in lesbian mother families.(online) *Human Reproduction*, 1997. 12 (6) s. 1359. (cit. 22. 11. 2017) Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/5356/c7a79e56a4c2392156b028c7a7c207eae952.pdf>.

⁵⁵ PROCHÁZKA, Ivo. *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno: STUD, 2002, ISBN 80-238-8850-1, s. 12.

⁵⁶ NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Matky kuráže: lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) ve spolupráci s Masarykovou univerzitou, 2011. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-041-4, s. 103.

role obecně napodobením lidí stejného pohlaví, zejména důležitých blízkých osob a vrstevníků. S ohledem na to, že rozdílů mezi pohlavími si děti začínají být vědomy již od raného věku, jedná se zkráj obvykle o rodiče, kdo jsou nositelem takového genderového modelu. Některá stanoviska odborníků ovšem právě proto předpokládají, že je zapotřebí jak mužského, tak ženského modelu pro správnou výchovu dítěte směřující k rozvoji zdravého jedince.⁵⁷ Podle výzkumu Greena má však prostředí a společnost na vývoj dítěte stejně důležitý vliv jako prostředí jeho výchovy. Z tohoto důvodu by tedy neměla být ohrožením absence odlišností ve vzorech v rámci rodičovského páru. Téměř všechny děti, s nimiž Green pracoval, měly zcela přirozený sexuální vývoj a nebyly u nich nalezeny v tomto směru žádné poruchy. Zdá se, že jsou tedy neopodstatněné obavy z nenáležitého směru vývoje identity dětí z takových homoparentálních rodin.⁵⁸ K obdobným výsledkům dospěly již zmíněné Taskerová a Golombková. Naproti tomu Cameron uvádí, že děti, vychovávané homosexuály, byly v některých případech nespokojené se svojí genderovou identifikací.⁵⁹

Sobotková k tomu dodává, že většina dostupného zahraničního výzkumu nepotvrzuje, že by vývoj dětí v rodinách homosexuálů byl nějak ohrožený nebo narušený, ať už se to týká sexuální orientace dětí, jejich celkového duševního zdraví nebo dopadu zjištění, že rodiče těchto dětí jsou homosexuální. Přesto se vyskytuje řada dalších argumentů oponentů homoparentality. Vedle náležitého vývoje genderové identity je také zpochybňován vhodný rozvoj sociální identity.⁶⁰

4.2 Sociální identita

Jak už bylo uvedeno výše, formování lidské identity jedince je ovlivněno zásadně také jeho postavením ve společnosti. Pokud jde o vývoj jedince, je sociální identita tedy stejně důležitá jako osobní identita. Vzhledem k diskriminaci nebo obdobným

---

⁵⁷ GIDDENS, Anthony. Sociologie. Praha: Argo, 1999. ISBN 9788072031245, s. 84

⁵⁸ GREEN, Richard. Sexual Identity of 37 Children Raised by Homosexual or Transsexual Partners. (online) Borngay.procon.org, American Psychiatry, 1978. 135 (6). (cit. 15. 11. 2017) Dostupné z: <https://borngay.procon.org/sourcefiles/Green-37-Children.pdf>

⁵⁹ CAMERON, Paul. Homosexual Parents. *Adolescence*, 1996, 31 (124), s. 757.

⁶⁰ SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0217-2, s. 196.

konfliktům se skupinou, k níž osoba náleží, ale také s ohledem na soulad se sebou samotným, mohou mít podobné problémy vliv na sebevědomí jedince a narušení jeho ego-identity, a tedy také na jeho další úspěšný vývoj.⁶¹

Existují také názory, že děti s homosexuálními rodiči mohou mít potíže s integrací do společnosti kvůli předsudkům jejich okolí i dokonce s ohledem na homofobii. Může to tedy být tak, že sexualita rodičů nebude mít přímý vliv na vývoj dítěte, ale nepřímo, skrze prostředí a společnost, se může na něm negativně projevit. V případě, že se objeví náznaky nepřijetí do společenského prostředí, je důležité, aby tohle dítě bylo schopné snášet. Ze zkušeností se přitom ukazuje, že úspěšné zvládnutí takové situace je důležité, aby dítě mohlo vnímat sounáležitost se svou rodinou a mohlo pozitivně vnímat její interní vztahy, v neposlední řadě, aby dobrovolně přijalo homosexualitu svých rodičů.⁶²

V opačném případě by dítě mohlo být ovlivněno obavami ze ztráty přátel nebo z pohrdání ze strany okolí a raději popírat u svých rodičů homosexuální orientaci. Tohle chování často vede ke stresovým situacím, které jsou způsobeny obavami z odhalení. Proto je pro dítě zcela zásadní, aby mělo při řešení těchto potíží silnou podporu v rodině. Způsobem, jak se vypořádat se strachem z nepřízně okolím, může být sdělení této záležitosti někomu z nejméně intimních přátel tohoto dítěte, který by měl přijímající vztah k homosexualitě rodičů dítěte a představoval by tak určitou základní kotvu začlenění mezi ostatní vrstevníky. Polášková ovšem zdůrazňuje, že strach je sice v tomto případě relativně častý, ale skutečná negativní stigmata dětí i rodičů jsou spíše sporadická, takže obavy jsou jen zřídka založeny na skutečných nepříjemných zkušenostech.⁶³ Pattersonová navíc tvrdí, že děti homosexuálních rodičů jsou ve svých kolektivech většinou oblíbené a nemají se svými vrstevníky významnější problémy ve vztazích.⁶⁴

Ovšem problémy se nemusí objevit jen u vrstevníků, ale také ve škole u učitelů. Špatné zkušenosti v případě negativního postoje učitele mohou ovlivňovat u dítěte

---

⁶¹ SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0217-2, s. 197.

⁶² LGBT Family, 2014, online

⁶³ POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: Klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 73

⁶⁴ PATTERSON, Charlotte. Family relationships of lesbians and gay men. (online). *Journal of Marriage and Family*, 2000. 62(4), s. 1069. (cit. 15. 11. 2017) Dostupné z: <http://people.virginia.edu/~cjp/articles/p00.pdf>

přijetí autority i v dalším životě. V souvislosti se školním prostředím existují také námitky, podle kterých děti z homosexuálních rodičů mají z rozmanitých důvodů horší výsledky ve škole. Několik výzkumů se zaměřilo na tuto problematiku, ovšem žádný z nich nepotvrzoval tyto názory; výsledky těchto dětí byly zcela srovnatelné ve všech případech s prospěchem dětí, které byly vychovávány páry heterosexuálními.⁶⁵

4.3 Nahraditelnost mužského a ženského vzoru

Oakleyová tvrdí, že děti mají tendenci se připodobňovat svým chováním rodičům a přijmout některé modely jejich chování, čímž se také identifikují s vlastní genderovou rolí.⁶⁶ Naproti tomu Championová je přesvědčena, že spokojenost a harmonie ve vztazích je důležitější pro identifikaci dítěte se svou sexuální rolí spíše než samotné pohlaví jeho rodičů.⁶⁷

Bez ohledu na svou vlastní sexuální orientaci a osobní identifikaci mají rodiče tendenci reagovat na své dítě na základě jeho pohlaví v zásadě v souladu s genderovými stereotypy. Podobně tomu bývá v širším prostředí dítěte, což se tedy nevztahuje pouze na jeho rodinné příslušníky. Vliv školních vrstevníků v příslušném věku je v tomto ohledu také velmi silný. Dá se tedy konstatovat, že dítě rozpoznává roli mužů a žen také následkem sociálního tlaku. Přestože tedy nemusejí být obě pohlaví přímo zastoupena v rodičovském páru, dítě je schopno rozlišovat role obou pohlaví a pak může hledat své vlastní vzory mezi jinými členy rodiny, u dalších lidí ve svém okolí nebo díky televizním či knižním hrdinům a celebritám. Studie Stathamové kromě toho ukázala, že právě s ohledem na vliv společnosti je dokonce vysoce obtížné nějakým způsobem vychovat dítě genderově neutrální, bez ohledu na jeho vlastní pohlaví.⁶⁸ Předsudky, které se objevují a podle nichž chlapec vychovaný v rodině s lesbickou matkou bude mít femininní chování nebo dívka z rodiny homosexuálních otců bude mít více

---

⁶⁵ STACEY, Judith a Timothy BIBLARZ. How does the sexual orientation of parents matter? (online). *American Sociological Review*, 2001, s. 183 (cit. 10. 11. 2017) Dostupné z: http://faculty.law.miami.edu/mcoombs/documents/Stacey_Biblarz.pdf

⁶⁶ OAKLEY, Ann. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-403-6, s. 135

⁶⁷ SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0217-2, s. 197

⁶⁸ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 9788072031245, s. 117

maskulinní chování, jsou tedy zřejmě neopodstatněné. Zůstává pak dále otázkou, zda existuje nějaký a pokud ano, jaký, rozdíl mezi výchovou homosexuálními muži a ženami.

5 VÝZKUMY V OBLASTI HOMOPARENTALITY

Přestože od poloviny osmdesátých let vzrostla literatura o rodičovství gayů a leseb, myšlenka homosexuální osoby jako primárního pečujícího rodiče, který vychovává děti, je pro mnohé stále velmi těžko akceptovatelná. Mnoho státních úředníků i lidí z řad běžné veřejnosti se stále drží pevného systému představ a domněnek založených na všudypřítomných, negativních mýtech a stereotypech týkajících se homosexuálních osob. Proto je kriticky důležité opírat soudy a opatření v této oblasti o spolehlivé a kontrolované poznatky, nejlépe podložené reprezentativními nebo pečlivě provedenými výzkumy.

V minulosti se odborná vědomostní základna v oblasti rodičovství stejnopohlavních párů spoléhala na teoretické poznatky z vývojové psychologie a obecnou základnu znalostí v oboru péče o děti. Historie gayů a leseb totiž zápasí s desetiletými předsudků a utajování, kdy pouhá pověst, že daný jedinec není zřetelně heterosexuální, mohla dotyčné osobě zničit kariéru nebo i život. Strážci veřejné morálky se snažili udržet ty, kteří se z této linie vymknuli, mimo veřejný diskurs. Je třeba nicméně uznat nesporné posuny, které v kulturní otevřenosti vůči LGBT lidem v čase nastaly.

V americkém kontextu byly známkou této postupné detabuizace průkopnické studie Evelyn Hookera v padesátých a šedesátých letech 20. století, jež představily vědecký výzkum, který poskytl nesporné důkazy o tom, že homosexualita není duševní nemocí; což, mimo jiné, byl argument pro vymazání homosexuality z diagnostického a statistického manuálu duševních poruch v roce 1973. Tyto jevy způsobily, že společnost začala pomalu měnit své vnímání homosexuality. Na konci sedmdesátých let 20. století vedla sociální aktivita v komunitách gayů a leseb k podpoře vědomí důstojnosti lesbiček a gayů, kteří byli stále více ochotní deklarovat svou orientaci otevřeně. Osmdesátá léta se zaměřila především na komunitu, která se potýká s realitou HIV a AIDS. 90. léta poté vytvořila v západních zemích a USA prostor pro zhodnocení a otevření možností problematiky homoparentálního rodičovství, takže na počátku 21. století byla již v

dostatečné míře k dispozici příležitost výzkumně sledovat vývoj a problémy homosexuálních partnerství, včetně výchovy dětí v těchto svazcích.⁶⁹

Rozsah a záběr výzkumných studií zaměřených na homoparentální rodiny přitom pokračuje v růstu. Nejstarší výzkumy o lesbických matkách a homosexuálních otcích většinou zkoumala situaci a problémy dětí narozených v heterosexuálních manželstvích, které skončily rozvodem. Takové rané studie byly nahrazeny těmi, které se zaměřují již na děti v plánovaných homoparentálních rodinách, aniž by do studia tohoto fenoménu vstupovala matoucí a komplikující proměnná v podobě rozvodu a rodičovského vývoje partnerů. Stejně jako u všech výzkumů, také ve výzkumu v oblasti homoparentálního rodičovství existují určitá omezení. Protože ne všechny osoby jsou nahodile dostupné pro běžného výzkumníka, získat zcela náhodný reprezentativní vzorek gay a lesbických rodičů je náročnou výzvou pro design takového výzkumu. To platí zejména proto, že neexistují spolehlivé údaje o počtu a místě výskytu rodičů homosexuální orientace v obecné populaci. Současně se ve výzkumu mohou promítat omezení daná předsudky rasovými, vzdělanostními nebo věkovými, která mohou nahrávat bílým, vzdělaným nebo věkově zralejším lesbickým matkám a homosexuálním otcům. Poměrně malé vzorky respondentů a komunikačních partnerů, které jsou používány ve výzkumu, tak mnohdy musejí spoléhat na metodu „sněhové koule“ a podobné techniky vzorkování prostřednictvím sociálních sítí a jiných komunit, které mohou přímo vést k výše uvedeným zkreslením.⁷⁰

Pokud jde o samotné poznatky výzkumů, jedním z nejkonzistentnějších zjištění od poloviny devadesátých let je, že páry stejného pohlaví s dětmi i bez dětí mají tendenci umožňovat rovnoměrnější rozložení úkolů ve své domácnosti ve srovnání s heterosexuálními páry. Bez sociálně předepsaných pokynů týkajících se genderových rolí mají homoparentální rodiče také tendenci oceňovat rovnost v partnerství a

---

⁶⁹ MALLON, Gerald. Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender (LGBT) Families and Parenting. (online) Encyclopedia of social work, 2013. (cit. 12. 11. 2017) Dostupné z: <http://socialwork.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780199975839.001.0001/acrefore-9780199975839-e-158>

⁷⁰ MALLON, Gerald. Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender (LGBT) Families and Parenting. (online) Encyclopedia of social work, 2013. (cit. 12. 11. 2017) Dostupné z: <http://socialwork.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780199975839.001.0001/acrefore-9780199975839-e-158>

strukturovat spravedlivé rozdělení práce v domácnosti, při výchově dětí a při aktivitách mimo domov. Ačkoli se toto opakované zjištění zdá být dobře známé v komunitě gayů a leseb, nebylo příliš diskutováno v rámci debat o výhodách a nevýhodách lesbického a gay rodičovství.

Staceyová a Biblarz identifikují rodičovské pohlaví jako prediktor rodičovské dovednosti.⁷¹ Podle jejich výzkumu lze vyzorovat u všech matek (heterosexuálních i lesbiček) mnohem vyšší pravděpodobnost než u otců obojí orientace, že budou více investovat a budou kvalifikovanější v péči o děti. Proto, když dvě ženy jsou společně rodiči, jejich pohlaví a sexuální orientace se vzájemně propojují. Vzniká pár dvou matek, které se obě dětem intenzivně věnují a společně pracují na vytvoření spravedlivého a vzájemně pečujícího prostředí, které poskytuje milující a podpůrný základ pro rozvíjející se sebevědomí svého dítěte.

Ve své následné studii Biblarz a Staceyová také shledali, že argument, že děti potřebují matku i otce, předpokládá, že mateřství a otcovství představují vzájemně se vylučující schopnosti.⁷² To ale zřejmě není pravda. Výzkum ukazuje, že muži mohou vykonávat tradiční "ženskou práci" a ženy mohou dokonale vykonávat "práce mužů". Pouze jeden z pěti otců malých dětí jim ovšem v současnosti poskytuje primární péči. Závěrem studie je, že odpovědné rodičovství zahrnuje trávení času s dětmi, péči o to, do čeho je v rodině zapojit, a v poskytnutí struktury, omezení, vedení a náklonnosti. Dobré rodičovství je dobrým rodičovstvím, bez ohledu na to, od koho přichází. Na orientaci či pohlaví rodičů záleží pouze ve smyslu, který vůbec nemá souvislost s úředníky, soudci nebo kýmkoliv, kdo se z moci státu stará o blaho dětí.

Výzkum biologických homosexuálních otců a jejich dětí je velmi omezený. Provedené výzkumy ukazují na podobné rodičovské styly a dovednosti používané homosexuálními a heterosexuálními otci. Mallonova studie rodičovského modelu ve skupině jimi samými identifikovaných homosexuálních otců ukázala, že tito muži

---

⁷¹ STACEY, Judith a Timothy BIBLARZ. How does the sexual orientation of parents matter? (online). *American Sociological Review*, 2001, s. 183. (cit. 10. 11. 2017) Dostupné z: http://faculty.law.miami.edu/mcoombs/documents/Stacey_Biblarz.pdf

⁷² STACEY, Judith a Timothy BIBLARZ. How Does the Gender of Parents Matter? *Journal of Marriage and Family*, 2010. 72, s. 22. (cit. 15. 11. 2017) Dostupné z: <http://www.squareonemd.com/pdf/Does%20the%20Gender%20of%20Parents%20Matter%202010.pdf>

pravděpodobněji následují rodičovskou roli svých otců, méně časté pak u nich je, že kladou důraz na důležitost ekonomické podpory a rovněž méně pravděpodobné u nich je, že projeví otevřeně svou náklonnost ke svému partnerovi stejného pohlaví před dětmi.⁷³ Další výsledky naznačují, že homosexuální otcové jsou stejně dobří jako heterosexuální otcové při péči o své děti. Bylo ovšem také prokázáno, že jsou více konzistentní při stanovování hranic pro své děti, než jsou heterosexuální otcové. Bylo také zjištěno, že jsou více emocionálně expresivní a pečující ke svým dětem, a je u nich méně pravděpodobné, že upřednostní svou funkci "živitele rodiny" před rodičovskou rolí. Rovněž se tyto otcové méně zajímají o konvenční chování podle pohlaví než heterosexuální otcové.⁷⁴

Analýza více výzkumů (metaanalýza) homoparentálních rodin tvrdí, že neheterosexuální rodiče v průměru mají výrazně lepší vztahy se svými dětmi než heterosexuální rodiče, spolu s tím, že neexistují žádné rozdíly v kognitivním vývoji, psychologickém přizpůsobení, rodové identitě a v preferenci sexuálního partnera.⁷⁵ Další pohled na kvalitu života dětí vychovávaných od narození homosexuálními rodiči poskytuje americká národní dlouhodobá studie lesbických rodin, která začala v USA v roce 1986.⁷⁶ Studie dlouhodobě sledovala lesbické matky a srovnávala výsledky dospívajících dětí na základě výpovědí dospívajících a jejich matky s národními standardizovanými vzorky. Zprávy o lesbických rodinách ukazují vysokou úroveň sociální, školské / akademické a celkové kompetence jejich dětí a méně sociálních problémů, porušování pravidel, stejně jako menší tendence k agresivnímu chování ve srovnání s jinými dětmi stejného věku. Americká psychologická asociace (APA) v roce 2005 zveřejnila zprávu o homosexuální rodičovství, kde oficiálně potvrdila, že "ani

---

⁷³ MALLON, Gerald. *Gay Men Choosing Parenthood*. New York: Columbia University Press, 2004. ISBN 978-0231117975, s. 10

⁷⁴ MCGARRY, Kevin. *Fatherhood for Gay Men: An Emotional and Practical Guide to Becoming a Gay Dad*. New York: Harrington Park Press, 2003. ISBN 978-1560233886.

⁷⁵ CROWL, Alicia et al. A Meta-Analysis of Developmental Outcomes for Children of Same-Sex and Heterosexual Parents. (online) *Journal of GLBT Family Studies*, 2008, s. 403. Vol. 4(3). (cit. 13. 11. 2017) Dostupné z: <https://www.squareonemd.com/pdf/Crowl%20Ahn%20%20Baker%202008%20Same%20Sex%20Parenting%20Meta%20Analysis.pdf>

⁷⁶ GARTRELL Nanette a Henny BOS. Adolescents of the U.S. National Longitudinal Lesbian Family Study: Sexual Orientation, Sexual Behavior, and Sexual Risk Exposure. (online). *Archives of Sexual Behavior*, 2010, s. 33. 40 (6): 1–11. (cit. 11. 11. 2017) Dostupné z: <https://www.nllfs.org/images/uploads/pdf/NLLFS-adolescents-sexuality-2010.pdf>

jedna studie nezjistila, že by děti lesbických nebo gay rodičů byly v nějakých významných aspektech znevýhodněné ve srovnání s dětmi heterosexuálních rodičů."⁷⁷

Marksové a Regnerův kritický výzkum

Výzvu širokému odbornému konsenzu, že děti vychovávané homosexuály netrpí žádným nedostatkem, představují výzkumy Marksové⁷⁸ a Regneruse⁷⁹. Přinášejí metodickou kritiku současné literatury a deskriptivně analyzují výsledky o dětech, jejichž rodiče měli homosexuální vztah. Každý autor podrobně uvádí závažné limity mnoha studií, které nezjistily žádné znevýhodnění dětí vyrůstajících v homosexuálním svazku.

Marksová kritizovala zprávu Amerického psychologického sdružení (APA) o lesbickém a gay rodičovství z roku 2005. Prověřila kvalitu studií publikovaných v letech 1980-2005, na které se APA odvolává. Více než tři čtvrtiny z těchto studií jsou založeny na malých, nereprezentativních, nevhodných vzorcích, které nezahrnují menšiny. Většinu tvoří homogenní vzorky bílých, vzdělaných, prosperujících lesbických matek střední a vyšší třídy. Téměř polovině studií chybí heterosexuální porovnávací skupina. Jen pár studií zkoumá dlouhodobé ukazatele, které přesahují dětství, jako je mezigenerační chudoba, dosažené vzdělání, zaměstnání, kriminalita, zneužívání, drogy a sebevraždy, které jsou těžištěm studií o dětech z jiných netradičních rodin. Dostupné údaje, z nichž APA vyvozuje své závěry, jsou získané zejména z malých příležitostných vzorků a nejsou proto dostatečné k podpoře silného generalizujících soudů, tvrdí Marksová.

---

⁷⁷ PATTERSON, Charlotte. Children of lesbian and gay parents. *Current directions in psychological science*, 2006. 15(5), 241–244. Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/a75c/4f425d09b7a59fe688a43afa9058d158d68e.pdf>

⁷⁸ MARKS, Loren. Same-Sex Parenting and Children's Outcomes: A Closer Examination of the American Psychological Association's Brief on Lesbian and Gay Parenting. *Social Science Research*, 2012. 41 (4), s. 735. (cit. 15. 11. 2017) Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/16f8/1ad4af1321da87d32f90f0f5d73961ecb492.pdf>

⁷⁹ REGNERUS, Mark. How Different are the Adult Children of Parents Who Have Same-Sex Relationships? Findings from the New Family Structures Study. *Social Science Research*, 2012. 41(4), s. 752. (cit. 19. 11. 2017) Dostupné z: <http://monarchista.cz/ke-stazeni?download=33%3Amark-regnerus-how-different-are-the-adult-children-of-parents-who-have-same-sex-relationships-findings-from-the-new-family-structures-study>.

Regnerus ve své studii představil projekt Nové studie o struktuře rodin (NFSS).⁸⁰ NFSS je národní reprezentativní vzorek téměř 3 tisíc mladých Američanů ve věku 18-39 let, které vyrůstaly v různých typech rodinných uspořádání. Poskytuje první větší vzorek populace dětí, jejichž rodiče se setkali s homosexuálním vztahem (163 respondentů uvedlo, že jejich matka měla lesbický vztah nebo 73 dalších uvedlo, že jejich otec měl homosexuální vztah). Předchozí výzkum spočíval především na malých vybraných vzorcích dětí ze středních tříd vychovávaných bílými homosexuálními rodiči. Naproti tomu NFSS ukazuje, že existuje značná rozmanitost v této populaci, co se týče rasy a etnického původu, socioekonomického statusu a způsobu, jakým děti prožívaly homosexuální vztah svých rodičů. Přibližně 43 % respondentů NFSS, jejichž matky měly lesbický vztah, byli černí nebo Hispánci.

Regnerus porovnával výsledky mladých dospělých z 8 rodinných struktur podle různých výsledných kritérií, včetně demografických charakteristik, zaměstnanosti a dosaženého vzdělání, kvality vztahů, fyzického a emocionálního zdraví a rizikového chování. Zvláště se zaměřil na porovnání respondentů z intaktních biologických rodin a rodin, kde matka nebo otec měli homosexuální vztah. Zjistil statisticky významné rozdíly v 25 ze 40 výsledků (63 %) v neprospěch mladých dospělých, kde matka měla lesbický vztah, ve srovnání s těmi, kteří byli celé dětství vychovávaní manželským párem biologických rodičů. Například se jednalo o výrazně nižší úroveň příjmů, vyšší závislost na státní pomoci, nižší míru zaměstnanosti, nižší dosažené vzdělání, horší duševní a fyzické zdraví, méně kvalitní vztah se současným partnerem, vyšší míru kohabitanace, více nevyřešených problémů s původní rodinou, vyšší úroveň kouření a kriminality (Tománek, 2015).

Méně významné rozdíly u dětí, jejichž otec měl homosexuální vztah, mohou být podle Regneruse způsobeny malým počtem respondentů s gay otcem a řidšími zkušenostmi soužití s partnerem otce. Jen 42 % respondentů uvedlo, že žilo se svým otcem během jeho homosexuálního vztahu, kdežto s matkou žilo až 91 % respondentů

---

⁸⁰ REGNERUS, Mark. How Different are the Adult Children of Parents Who Have Same-Sex Relationships? Findings from the New Family Structures Study. *Social Science Research*, 2012. 41(4), tamtéž. (cit. 19. 11. 2017) Dostupné z: <http://monarchista.cz/ke-stazeni?download=33%3Amark-regnerus-how-different-are-the-adult-children-of-parents-who-have-same-sex-relationships-findings-from-the-new-family-structures-study>.

během jejího homosexuálního vztahu. Soužití delší než 3 roky uvedlo již jen méně než 2 % respondentů z rodin homosexuálních otců a 23 % respondentů od lesbických matek.

Regnerus je nicméně ve svých závěrech opatrný, přiznává i limity studie. NFSS není dlouhodobá studie, proto nedokáže odpovídat na otázky kauzality. Negativní výsledky dětí z homoparentálních rodin nemusejí být nezbytně důsledkem sexuální orientace rodičů, mohou být způsobeny více rodinnými komplikacemi, jako je rozchod biologických rodičů, nevlastním rodičem, pobyt v dětském domově a další. Většina respondentů zařazených do skupiny dětí lesbických matek a gay otců strávila určitou část svého dětství v heteroparentálních rodinách.⁸¹

Studie nehodnotila potomky stejnopohlavních manželství, protože většina respondentů pocházela z období před legalizací homosexuálních manželství v několika státech USA. V USA jsou dnešní děti v homoparentálních rodinách mnohem více "plánované" (prostřednictvím adopce, umělé oplodnění, náhradní matky) než před cca 20 lety, kdy byly tyto děti obvykle produktem heterosexuálních svazků. Studie také nedává odpověď na politické otázky týkající se homosexuálních vztahů a jejich právní legitimacy. NFSS však jasně ukazuje, že největší pravděpodobnost uspět v dospělosti mají děti, které celý život prožily se svými biologickými rodiči, žijícími v trvalém partnerství.

Marksové a Regnerusovu studii okomentovali další výzkumníci. Např. Eggebeen poznamenal, že studie nic nedokazují.⁸² Marksové studie o nedostatecích předcházejících výzkumů je podle něj výzvou pro výzkumníky, aby produkovali lepší data a prováděli analýzy umožňující lepší míru generalizace. Regnerusova studie představuje soubor dat na základě národních vzorků, které mají potenciál k dosažení některých kritérií ze studie Marksové. Analýzy v Regnerusově studii jsou provokativní, ale zdaleka ne konečné.

---

⁸¹ REGNERUS, Mark. How Different are the Adult Children of Parents Who Have Same-Sex Relationships? Findings from the New Family Structures Study. *Social Science Research*, 2012. 41(4). (cit. 19. 11. 2017) Dostupné z: <http://monarchista.cz/ke-stazeni?download=33%3Amark-regnerus-how-different-are-the-adult-children-of-parents-who-have-same-sex-relationships-findings-from-the-new-family-structures-study>.

⁸² EGGEBEEN, David J. What can we learn from studies of children raised by gay or lesbian parents? *Social Science Research*, 2012, 41 (4), s. 775.

Tato zjištění by ovšem neměla odvádět pozornost od skutečného významu této studie, popis nového souboru dat, který nabízí významné poznatky. Regnerusova studie je vědecky přísnější než většina ostatních studií v této oblasti, ale neposkytuje teoretické zdůvodnění, proč existují rozdíly mezi rodinami. Tedy zda samotné homosexuální rodičovství způsobuje pozorované rozdíly, což se nedá zjistit Regnerusovou analýzou, na což upozornila též Osbornová.⁸³

Málo respondentů z NFSS žilo společně s rodičem a jeho homosexuálním partnerem nebo většinou jen krátkodobě. Negativní výsledky mohou být důsledkem mnoha různých rodinných struktur, které předcházely homosexuálním vztahům. Nelze izolovat účinky rozvodu biologických rodičů, uzavření dalšího manželství, nebo život jen s jedním rodičem. Je také možné, že negativní účinek pochází výhradně ze stigmatu spojeného s homosexuálními vztahy a právními zákazy, které brání stejnému pohlaví vytvářet a udržovat "normální" manželské vztahy. Vzhledem k tomu, že téma je tak zpolitizované, musí vědci věnovat více pozornosti prezentaci a interpretaci svých zjištění. Výsledky vědeckých studií jsou často využívány různými aktivisty a legislativními orgány napojenými na podporu předem vyprofilovaného ideového konceptu. Obě studie, Marksově i Regnerusova, jsou podle Osbornové vynikajícím příkladem toho, že výzkum v této oblasti může být snadno dezinterpretován.

5.1 Vliv homoparentality na psychický vývoj dítěte

V posledních letech bylo publikováno mnoho studií, ve kterých byl psychický stav dětí žijících ve stejnopohlavních rodinách srovnáván s psychickým stavem dětí žijících v heterosexuálních rodinách. Až na některé studie (např. již zmíněné studie Marksově a Regneruse) se odborníci shodují v tom, že se děti, které žijí ve stejnopohlavních rodinách, nikterak neliší od dětí vyrůstajících v tradičních rodinách v žádné z měřených psychologických charakteristik. Žádná z dosud publikovaných studií neprokazuje, že by

---

⁸³ OSBORNE, Cynthia. Further comments on the papers by Marks and Regnerus. (online) Social Science Research, 2012. 41(4), s. 779-783. (cit. 18. 11. 2017) Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/231224142_Further_comments_on_the_papers_by_Marks_and_Regnerus

měla právě sexuální orientace rodičů jakýkoliv negativní dopad na genderovou identitu, psychický vývoj, nebo vývoj sociálních vztahů dětí vyrůstajících ve stejnopohlavních rodinách.

Důležitější význam lze připsat možnému nepříznivému vlivu společnosti na dítě a jeho rozvoj vlastní společenské identity. Předsudky a homofobie mohou způsobit, že se dítě bude obávat nepřijetí společností, která ho obklopuje, především pak svými vrstevníky. Rodičovská homosexualita by tak mohla mít nepřímý dopad na dítě prostřednictvím společnosti. Avšak strach z takového vlivu společnosti obecně není většinou výzkumů podporován. Stejnopohlavní rodiče, kteří se rozhodli, nebo rozhodují pro společnou výchovu dětí, by tedy měli být připraveni na to, že se občas nejen oni, ale také jejich děti setkají s nepochopením společnosti. V případě, že takováto situace nastane, měli by umět na vzniklou situaci adekvátně zareagovat a jít příkladem svým dětem. Pro to, aby se dítě dokázalo s obtížemi vyrovnat, je potřebná právě silná podpora rodičů, jejich zájem o dítě, chuť a ochota pomoci a v neposlední řadě také trpělivost při vysvětlování.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce je věnována problematice homoparentality v komplexním obecném pohledu.

Práce je koncipována v teoretické rovině. Nejprve se zaměřuje na rodinu, historický vývoj a funkci rodiny a poukazuje na rozmanité formy rodinných alternativ, které se v posledních desetiletích objevují stále častěji. Tradiční rodina, tak jak ji v převážné míře chápeme u nás v České republice, tedy ve složení matka, otec, děti, se postupem času dostává do kontrastu s netradičními formami. Legislativní úpravy, otevřenější přístup a společenská akceptace vedou k narůstajícímu počtu neúplných rodin, případně smíšených rodin tvořených rozvedenými rodiči a dětmi těchto rodičů, svobodných rodičů či rodin složených ze stejnopohlavních párů. Z rozboru je zároveň patrné, že otázka stejnopohlavních svazků není záležitostí posledních let, jak dokazují historické prameny zmiňující svazky žen z období viktoriánské Anglie.

Druhotným cílem práce bylo prozkoumat, jaké možnosti existují pro stejnopohlavní páry, které se nyní rozhodují, nebo se v blízké budoucnosti budou rozhodovat, vychovávat dítě v České republice. Za tímto účelem byl zpracován přehled možných forem biologického a nebiologického rodičovství doplněný o právní úpravu České republiky. Pro úplnost bylo provedeno základní srovnání s vybranými zeměmi světa. Kritéria však byla zúžena na možnost stejnopohlavního soužití, stejnopohlavního manželství a možnost homoparentálního osvojení. Česká republika, na rozdíl od většiny vyspělých evropských zemí, plnohodnotné stejnopohlavní manželství v tuto chvíli neumožňuje, ve srovnání s ostatními postkomunistickými zeměmi si však stojí poměrně dobře. Podaří-li se v brzké době vyřešit minimálně otázku přiosvojení dítěte partnera či partnerky, bude to zcela určitě dalším významným krokem české společnosti v otázce homoparentálních rodin. Do té doby je však při jakékoli formě rodičovství stejnopohlavních párů, ať už se jedná o adopci, pěstounskou péči, asistovanou reprodukci či surogátní mateřství, právní nárok na dítě omezen jen na jednoho partnera.

Primárním cílem práce pak bylo zaměřit se na problematiku výchovy dětí v homoparentální rodině a zjistit, zda fakt, že jsou děti vychovány stejnopohlavním

párem, má vliv na jejich psychický vývoj, či nějak ovlivňuje vývoj jejich sociálních vztahů.

Významnou částí mé práce je z tohoto úhlu pohledu přehled zahraničních výzkumů, které se rodičovství homosexuálních, resp. stejnopohlavních rodičů věnovaly. Konsensem většiny výzkumů je, že stejnopohlavní rodičovské páry výchovu dětí nikterak negativně neovlivňují. Co se týče výchovných modelů lesbických matek a gay otců a jejich rozdělení rolí, odlišují se, ale rozdíly nejsou až tak podstatné. Fungování homosexuálních párů bývá dokonce založeno na velmi podobném principu, jako je tomu u heterosexuálních rodičů. Význam genderového zastoupení v mateřském páru se nezdá významný. Pohlaví, které v rámci rodiny nepředstavují rodiče, naleznou děti u jiných lidí ve svém okolí.

K těmto spíše příznivým výsledkům citovaných výzkumů byla k mé práci přiřčena také polemická strana v podobě výzkumů Marksové a Regneruse, včetně kritických námitek jejich oponentů.

Dané téma jsem si zvolil jednak z toho důvodu, že se jedná o téma v České republice aktuální, málo prozkoumané, a proto také do jisté míry kontroverzní. Hlavním podnětem však pro mne byl fakt, že spolu s partnerem budeme zanedlouho společně vychovávat vlastní děti. Jsem přesvědčen o tom, že se mi podařilo cíl své práce naplnit. Věřím také, že má práce bude přínosem pro všechny, kdo se o téma výchovy dětí v homoparentálních rodinách zajímají, přispěje k zpřehlednění stávajících možností pro vznik možná méně tradičních, přesto však plně funkčních rodin a zprostředkuje informace, které pomohou utvořit si názor, zda existují reálné důvody pro to, aby se společnost výchovy dětí v homoparentálních rodinách obávala. Osobně jsem toho názoru, že veškeré obavy jsou v tomto směru zbytečné.

Vzhledem k tomu, že dlouhodobé výzkumy výchovy dětí v homoparentálních rodinách stále probíhají, je možné, že časem získáme další důležitá fakta, která má stávající zjištění doplní a rozšíří. Tímto se zde naskýtá prostor pro zapracování výsledků z těchto studií.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použité literatury

CAMERON, Paul. Homosexual Parents. *Adolescence*, 1996, 31 (124), s. 757-776. ISSN 0001-8449.

EGGEBEEN, David J. What can we learn from studies of children raised by gay or lesbian parents? *Social Science Research*, 2012, 41 (4), s. 775-778. ISSN 0049-089X.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 9788072031245.

GREEN, Richard. *The „Sissy Boy Syndrome“ and the Development of Homosexuality*. New Haven: Yale University Press, 1987. s. 167. ISBN 9780300042339.

GURÁŇ, P., et al. 1997. Tradičné versus moderné: Zmeny a život súčasných rodín. *Sociológia*, 1997, 29, s. 5–20. ISSN 0049-1225.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5.

HORSKÝ, Jan a Markéta PRAŽÁKOVÁ SELIGOVÁ. *Rodina našich předků*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Knižnice Dějin a současnosti. ISBN 80-7106-195-6.

CHODOROW, Nancy. *The power of feelings: personal meaning in psychoanalysis, gender, and culture*. New Haven, Conn.: Yale University Press, 1999. ISBN 9780300079593.

KIRKPATRICK, Martha a Catherine SMITH a Ron ROY. 1981. Lesbian Mothers and Their Children: A comparative Survey. *The American Journal of Orthopsychiatry*, 1981, 51, s. 545-551. ISSN 1939-0025.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9.

KRÁLOVÁ, Euba. Manželská rodina v západnej Európe a na východnom Slovensku. *Sociologický časopis*, 2001, 37 (4). ISSN 0038-0288.

MALLON, Gerald. *Gay Men Choosing Parenthood*. New York: Columbia University Press, 2004. ISBN 978-0231117975.

MARKOVÁ, Dagmar. *O sexualite, sexuálnej morálke a súčasných partnerských vzťahoch*. Nitra: Garmond, 2012. ISBN 9788089148769.

MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Vyd. 2. přeprac. a rozš. Praha: Sociologické nakladatelství 1999. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-76-1.

MCGARRY, Kevin. *Fatherhood for Gay Men: An Emotional and Practical Guide to Becoming a Gay Dad*. New York: Harrington Park Press, 2003. ISBN 978-1560233886.

MONTOUSSÉ, Marc a Gilles RENOUARD. *Přehled sociologie*. Přeložil Kateřina DOHNALOVÁ, Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-976-3.

MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Vyd. 2., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Základy sociologie. ISBN 80-86429-05-9.

MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina: (mýty a skutečnosti)*. Brno: Blok, 1990. ISBN 80-7029-018-8.

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-87-8.

NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Alternativní rodinné modely aneb Rodiny lesbických matek a gay otců*. (Kateřina Lišková, Jana Tesařová, ed.). In *Ženská práva jsou lidská práva. Sborník přednášek ze semináře*. 1. vyd. Brno: NESEHNUTÍ Brno, 2002. s. 96-103. ISBN 80-903228-0-8.

NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Matky kuráže: lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) ve spolupráci s Masarykovou univerzitou, 2011. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-041-4.

OAKLEY, Ann. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-403-6.

PETRUSEK a kol. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.

POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: Klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 987-80-210-5013-6.

PROCHÁZKA, Ivo. *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno: STUD, 2002, ISBN 80-238-8850-1.

SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0217-2.

SOKOLOVÁ, Věra. „A co děti? ...“: *gay a lesbické rodičovství*. In VALDROVÁ Jana. *Abc feminizmu*. Brno: Nesehnutí, 2004. ISBN 80-903228-3-2.

SOKOLOVÁ, Věra. Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. *Sociologický časopis*. Sociologický ústav AV ČR, 2009, roč. 45, čís. 1, s. 115-145. ISSN 0038-0288.

TASKER, Fiona a Charlotte J. PATTERSON, *Research on Gay and Lesbian Parenting: Retrospect and Prospect*. Journal of GLBT Family Studies, 2007, 3(2-3), s. 9–34. ISSN 1550-428X.

TOMÁNEK, Pavol. *Rodina – výchova – spoločnosť: výzvy a perspektívy*. Brno: Tribun EU, 2015. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-263-0775-4.

TYDLITÁTOVÁ, Gabriela. Pluralizácia rodinných foriem na Slovensku ako predmet demografickej analýzy v regionálnej optike. *Sociológia*. 2011, 43 (1), s. 28–56. ISSN 0049-1225.

WEEKS, Jeffrey a Brian HEAPHY a Catherine DONOVAN. *Same sex intimacies: families of choice and other life experiments*. London: Routledge, 2001. ISBN 0-415-25477-9.

ZICH, František. *Co víte o současné sociologii: základní pojmy současné marxistické sociologie*. Praha: Horizont, 1979. Malá moderní encyklopedie (Horizont). ISBN 40-056-79.

Seznam použitých internetových zdrojů

BREWAEYS, Anne. Donor insemination: child development and family functioning in lesbian mother families.(online) Human Reproduction, 1997. 12 (6) s. 1349–1359. (cit. 22. 11. 2017) Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/5356/c7a79e56a4c2392156b028c7a7c207eae952.pdf>

CROWL, Alicia et al. A Meta-Analysis of Developmental Outcomes for Children of Same-Sex and Heterosexual Parents. (online) Journal of GLBT Family Studies, 2008. Vol. 4(3). (cit. 13. 11. 2017) Dostupné z: <https://www.squareonemd.com/pdf/Crowl%20Ahn%20%20Baker%202008%20Same%20Sex%20Parenting%20Meta%20Analysis.pdf>

ČADOVÁ, Naděžda. Postoje veřejnosti k právům homosexuálů – červen 2014. (online) Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2014. (cit. 16. 11. 2017) Dostupné z: cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1780/.../ov140711b.pdf

GARTRELL Nanette a Henny BOS. Adolescents of the U.S. National Longitudinal Lesbian Family Study: Sexual Orientation, Sexual Behavior, and Sexual Risk Exposure. (online). Archives of Sexual Behavior, 2010. 40 (6): 1–11. (cit. 11. 11. 2017) Dostupné z: <https://www.nllfs.org/images/uploads/pdf/NLLFS-adolescents-sexuality-2010.pdf>

GREEN, Richard., et al. Lesbian mothers and their children: A comparison with solo parent heterosexual mothers and their children. (online). Archives of sexual behavior, 1986. 15(2), s. 167–184. (cit. 10. 11. 2017) Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/19444141_Lesbian_mothers_and_their_children_A_comparison_with_solo_parent_heterosexual_mothers_and_their_children

GREEN, Richard. Sexual Identity of 37 Children Raised by Homosexual or Transsexual Partners. (online) Borngay.procon.org, American Psychiatry, 1978. 135 (6). (cit. 15. 11. 2017) Dostupné z: <https://borngay.procon.org/sourcefiles/Green-37-Children.pdf>

KŠIŇAN, Albert. Proč děti nepotřebují tatínka. Problémové děti z neúplných rodin mají něco společného, ale chybějící otcovský vzor to není. (online) Psychologie.cz, 2014. (cit. 18. 01. 2018) Dostupné z: <https://psychologie.cz/proc-deti-nepotrebuji-tatinka/>

MALLON, Gerald. Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender (LGBT) Families and Parenting. (online) Encyclopedia of social work, 2013. (cit. 12. 11. 2017) Dostupné z:

<http://socialwork.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780199975839.001.0001/acrefore-9780199975839-e-158>

MARKS, Loren. Same-Sex Parenting and Children's Outcomes: A Closer Examination of the American Psychological Association's Brief on Lesbian and Gay Parenting. *Social Science Research*, 2012. 41 (4), s. 735-751. (cit. 15. 11. 2017) Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/16f8/1ad4af1321da87d32f90f0f5d73961ecb492.pdf>

METZL, Marilyn. The Reproduction of Mothering; Feminism and Psychoanalytic Theory; Femininities, Masculinities and Sexualities. (online) *Psychoanalysis*, 2003. (cit. 17. 11. 2017) Dostupné z: <http://www.apadivisions.org/division-39/publications/reviews/chodorow.aspx>

OSBORNE, Cynthia. Further comments on the papers by Marks and Regnerus. (online) *Social Science Research*, 2012. 41(4), s. 779-783. (cit. 18. 11. 2017) Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/231224142_Further_comments_on_the_papers_by_Marks_and_Regnerus

PATTERSON, Charlotte. Children of lesbian and gay parents. *Current directions in psychological science*, 2006. 15(5), 241–244. Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/a75c/4f425d09b7a59fe688a43afa9058d158d68e.pdf>

PATTERSON, Charlotte. Family relationships of lesbians and gay men. (online). *Journal of Marriage and Family*, 2000. 62(4), s. 1052–1069. (cit. 15. 11. 2017) Dostupné z: <http://people.virginia.edu/~cjp/articles/p00.pdf>

REGNERUS, Mark. How Different are the Adult Children of Parents Who Have Same-Sex Relationships? Findings from the New Family Structures Study. *Social Science Research*, 2012. 41(4), s. 752-770. (cit. 19. 11. 2017) Dostupné z: <http://monarchista.cz/ke-stazeni?download=33%3Amark-regnerus-how-different-are-the-adult-children-of-parents-who-have-same-sex-relationships-findings-from-the-new-family-structures-study>.

STACEY, Judith a Timothy BIBLARZ. How Does the Gender of Parents Matter? *Journal of Marriage and Family*, 2010. 72, 3-22. (cit. 15. 11. 2017) Dostupné z: <http://www.squareonemd.com/pdf/Does%20the%20Gender%20of%20Parents%20Matter%20010.pdf>

STACEY, Judith a Timothy BIBLARZ. How does the sexual orientation of parents matter? (online). American Sociological Review, 2001. (cit. 10. 11. 2017) Dostupné z: http://faculty.law.miami.edu/mcoombs/documents/Stacey_Biblarz.pdf

ŠEDIVÝ, Miroslav. Homoparentalita. [online]. Family reunion, 2005. Dostupné z <<http://www.family-reunion.net>>.

ÚSTAVNÍ SOUD, Pouhá skutečnost, že osoba žije v registrovaném partnerství, nemůže být překážkou osvojení dítěte. (online). Brno, 2016. (cit. 15. 11. 2017) Dostupné z: <http://www.usoud.cz/aktualne/pouha-skutecnost-ze-osoba-zije-v-registrovanem-partnerstvi-nemuze-byt-prekazkou-osvoje/>

VYSKOČIL, Filip. Právní úprava náhradní rodinné péče v České republice. (online). Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014. (cit. 16. 11. 2017) Dostupné z www.nahradnirodina.cz/files/File/Projekty/Pravni_uprava_nahr_pee_v_R_2014_web.pdf

SEZNAM ZKRATEK

AID – umělé oplodnění anonymním dárcem

APA – americká psychologická asociace

CVVM – centrum pro výzkum veřejného mínění

LGBT – zkratka označující lesby, gaye, bisexuály a transgender osoby

NFSS – nová studie o struktuře rodin

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1 - LGBT Práva podle zemí a teritorií	29
Tabulka 2 - Homosexuální ženy a muži by měli mít právo... (časové srovnání v %)	35

Seznam grafů

Graf 1: Homosexuální ženy a muži by měli mít právo.....	34
---	----

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Martin Štec

Obor: 7501R022 – Vzdělávání dospělých (Bc. VD)

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Výchova dětí homoparentální rodinou

Rok: 2018

Počet stran textu bez příloh: 46

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 19

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 13

Počet internetových zdrojů: 19

Vedoucí práce: PhDr. Marie Farková Ph.D.